

TIDAHOLMS KOMMUN

FRAM TIDA HOLM ÖP2030

Samrådsredogörelse

ÖVERSIKTSPLAN TIDAHOLM 2030

2021-02-05

Samrådsredogörelse för Översiktsplan Tidaholm 2030

Innehållsförteckning

Bakgrund	2
Samrådsprocessen	2
Sammanfattning av inkomna synpunkter	3
Översiktlig beskrivning av genomförda ändringar och kompletteringar	3
Inkomna yttranden.....	4
Statliga och regionala myndigheter.....	5
Kommunala förvaltningar	25
Övriga.....	32

Bakgrund

Översiktsplanen är kommunens verktyg för att visa långsiktiga och övergripande planer för hur mark- och vattenområden ska användas, samt i vilken riktning den byggda strukturen är tänkt att utvecklas framöver. Planens omfattning är heltäckande, vilket innebär att den ska inkludera hela kommunens geografiska utbredning, och ska förutom att redovisa utvecklingsområden även redovisa vilka områden som ska bevaras. För att främja en hållbar utveckling och lyfta frågor som är viktiga för kommunen används översiktsplanen för att redovisa övergripande visioner och strategier.

Den nya översiktsplanen för Tidaholms kommun är vägledande och ska bland annat fungera som underlag för beslut om program, detaljplaner och bygglov. Översiktsplanen utgår från Tidaholms vision om hur kommunen ska möta invånarnas behov av att leva och bo i en god livsmiljö som ger trygghet, omtanke och utveckling samt från förutsättningar och åtgärder som är viktiga för att förverkliga visionen. Även den medborgardialog som genomfördes under våren 2017 ligger till grund för översiktsplanen. En översiktsplan går inte djupt in i detaljer utan visar på riktlinjer och grova drag gällande den framtida utvecklingen. Kartorna är därför i detta skede inte detaljerade och de gränser som visas ska inte läsas som absoluta. Tidaholms översiktsplans tidshorisont sträcker sig till 2030.

Samrådsprocessen

Samråd för denna översiktsplan pågick under perioden 25 mars - 02 juni 2019. Samrådsunderlaget remitterades till lokala nämnder och bolag, statliga myndigheter samt organisationer och intresseföreningar.

Samrådet har annonserats i lokaltidningen Västgötabladet, på kommunens anslagstavla och på hemsidan www.tidaholm.se. Handlingarna har under samrådet funnits tillgängliga på stadshuset i Tidaholm, Tidaholms stadsbibliotek, samt på kommunens hemsida. Samrådsmötena har ordnats i Tidaholms tätort (stadsbiblioteket), samt i Fröjereds församlingshem. Vid dessa tillfällen har samhällsplanerare och politiker funnits på plats för att presentera förslag och svara på frågor om planen.

Myndigheter, nämnder, grannkommuner, föreningar, företag, allmänheten m.fl. som är berörda av översiktsplanen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslaget. Under samrådet inkom totalt 35 yttranden. Nedanstående yttranden är utdrag, sammanfattningar eller hela yttranden. Samtliga inkomna yttranden finns i sin helhet att tillgå på Tidaholms kommun.

Efter samrådet sammanställs alla inkomna synpunkter i det här dokumentet - samrådsredogörelsen. Med utgångspunkt i sammanställningen bestämmer kommunstyrelsen hur planförslaget ska omarbetas.

Sammanfattning av inkomna synpunkter

Flera av de synpunkter som inkommit är av generell karaktär och gäller t.ex. övergripande ändringar eller förtydligande i översiktsplanen. Andra yttranden är mer specifika till sin karaktär och handlar om konkreta åtgärder eller platser i kommunen. Många yttranden berör utveckling av kommunikationer och efterfrågar en större satsning på landsbygden. Vidare har en del av förslagen och synpunkterna inte varit inom ramen för översiktsplanens innehåll. Även om dessa synpunkter inte införlivas i arbetet med översiktsplanen kan de dock komma att spela en viktig roll i kommunens vidare arbete.

Länsstyrelsen efterfrågar bl.a. förtydliganden kring riksintressen, miljökvalitetsnormer för vatten, hälsa och säkerhet i ett vidare perspektiv, ställningstagande om jordbruk samt har synpunkter på exempelvis utvecklingsområdet vis väg 26.

De vid samrådet inkomna synpunkterna sammanfattas och kommenteras i denna samrådsredogörelse. Ett flertal synpunkter har lett till bearbetningar av såväl text- som kartmaterial. Utöver ändringar utifrån inkomna synpunkter har några ytterligare ändringar gjorts.

Nedan sammanfattas de större ändringarna som gjorts inför granskning. Mer detaljerade ändringar specificeras i kommentaren till respektive yttrande.

Översiktlig beskrivning av genomförda ändringar och kompletteringar

Del 1 – planförslag

Planförslaget kompletteras med område för industri och verksamheter mellan väg 26 och Tidaholms tätort.

I planförslaget för Tidaholms tätort har markeringarna för framtida bostadsområden justerats något i läge och omfattning. Här har även område för industri och verksamheter i tätortens västra del lagts till.

Del 2 – Tidaholms idag

En karta för naturmiljö har lagts till.

MKB

En kommunövergripande skyfallskartering har tagits fram, med högupplösta modeller för områdena runt våra tätorter och verksamhetsområden för VA.

Inkomna yttranden

Statliga och regionala myndigheter:

- Jordbruksverket
- Lantmäteriet
- Trafikverket
- VG – regionen
- Tidans vattenförbund
- Länsstyrelsen Västra Götalands län
- Länsstyrelsen Jönköpings län
- SGI
- Skogsstyrelsen
- Svenska kraftnät
- Post- och Telestyrelsen
- Försvarsmakten
- Energimyndigheten

Kommunala nämnder och organ:

- Mullsjö kommun
- Kultur- och fritidsnämnden, Tidaholms kommun
- Falköpings kommun
- Folkhälsorådet, Tidaholms kommun
- Centerpartiet Tidaholm
- Skövde kommun
- Habo kommun

Övriga:

- Svante Schultz
- Pia
- Tobias Henning
- Anonym
- Susanne Ljungblom
- Anonym, Naturist
- Miljögruppen FramTid med komplettering
- Lennart Axelsson
- Wiveka Johansson
- Olofstorps vägsamfällighet och kringliggande fastigheter
- Lennart Ström
- Brita Bromander m.fl. i Härja
- Peter Nilsson
- Anders Jakobsson
- Gineke ten Hoopen

Statliga och regionala myndigheter

2019-03-26 Jordbruksverket

Jordbruksverket har inte möjlighet att lämna några synpunkter.

Kommentar:

Noteras

2019-04-06 Lantmäteriet

Lantmäteriet har enligt 3 kap. 9–10 §§ PBL ingen fristående roll i samrådsförfarandet när översiktsplaner tas fram. Lantmäteriet ska vid förfrågan lämna sina synpunkter till länsstyrelsen och har därför inte några synpunkter att lämna till kommunen i detta ärende.

Kommentar:

Noteras.

2019-04-09 Trafikverket

Generellt

Tidaholms förslag till översiktsplan är lättläst och de övergripande tankarna för kommunens utveckling är tydliga. Den relativt övergripande detaljeringsnivå som kommunen har valt gör det enkelt att skapa sig en bild över kommunens tänkta utveckling, men samtidigt lämnas flera detaljfrågor att lösas i kommande planeringsarbete.

Trafikverket brukar normalt önska att kommunala översiktsplaner innehåller, eller hänvisar till, någon form av trafikstrategi. Även om termen trafikstrategi inte nämns, så framgår kommunens långsiktiga strategi för trafikfrågor tydligt av planhandlingarna. Det är också tydligt hur kommunen prioriterar mellan de olika trafikslagen, och prioriteringen syftar till att stödja en hållbar samhällsutveckling. Bra.

Riksintresse för kommunikationer

Riksintresse för kommunikationer finns upptagna i översiktsplanen, och det är tydligt att kommunen genom sin planering ska skydda desamma.

Trafikverket ser dock en viss konflikt mellan detta ställningstagande kontra utvecklingen av verksamheter i ett stråk längs väg 26, och även till följd av utvecklingen av Ekedalen som bostadsort. En konflikt som översiktsplanen tydligare bör belysa.

Industristråk längs väg 26

För att bibehålla en god framkomlighet på väg 26 är det inte önskvärt med fler anslutningar till väg 26, något som bör vara en förutsättning i det fortsatta utredningsarbetet gällande stråket med verksamheter. De verksamheter som planeras bör som utgångspunkt nås från anslutande vägar (väg 193 respektive väg 2874).

Bostäder i Ekedalen

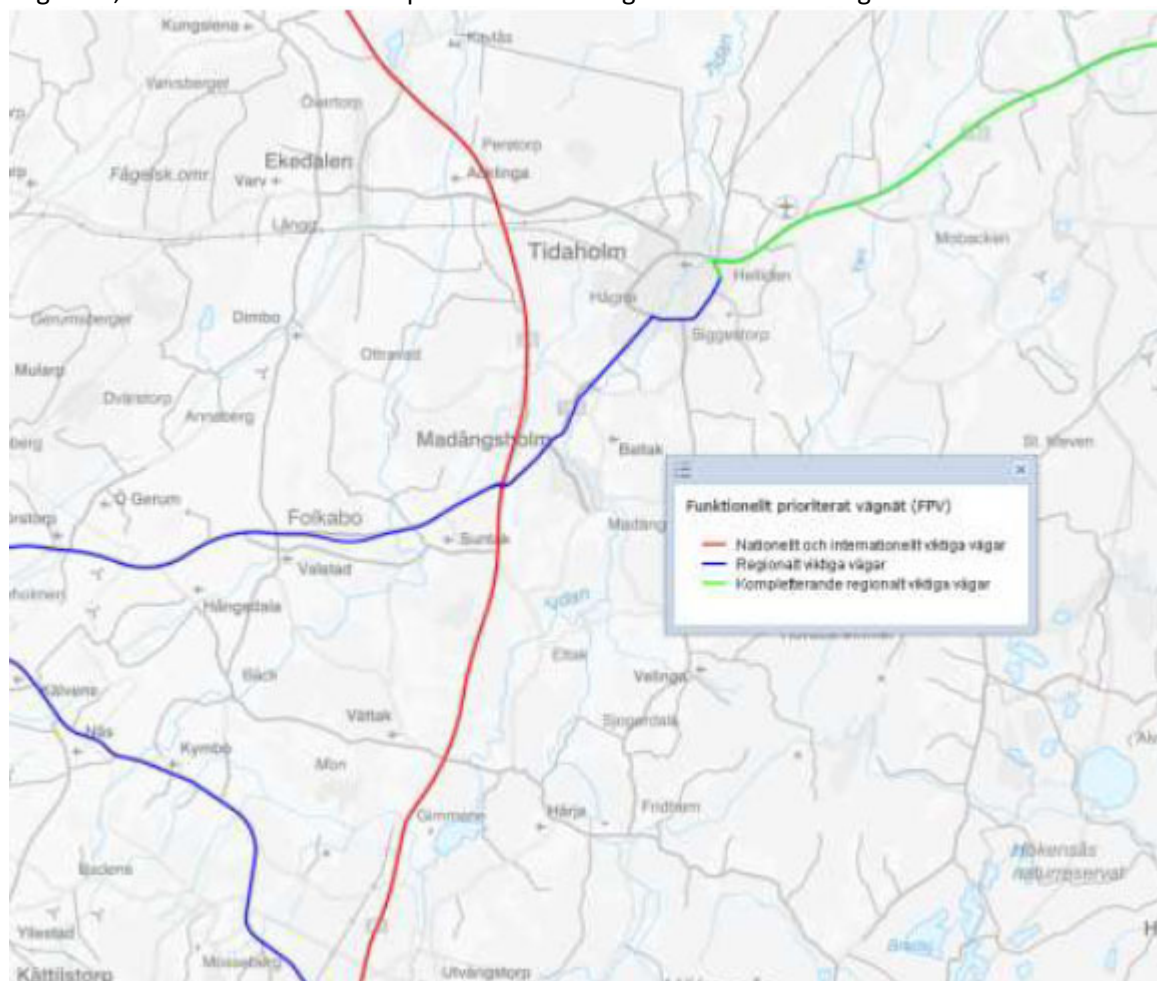
Fler bostäder i Ekedalen ökar som kommunen konstaterar trycket på de två anslutningarna till väg 26. Eventuella förändringar av dessa till följd av kommunens planering måste utredas vidare. Grundregeln är också att förändringar i statlig infrastruktur till följd av kommunal planering utförs av Trafikverket, men bekostas av kommunen.

Funktionellt prioriterat vägnät

Sedan ett par år tillbaka har begreppet funktionellt prioriterat vägnät tillkommit. Som en del i Trafikverkets uppdrag att främja tillväxt och utveckling har Trafikverket tagit initiativ till att peka ut vilka vägar som är viktigast för tillgängligheten ur ett nationellt och regionalt perspektiv. Detta har genomförts i samråd med i första hand länsplaneupprättarna. Dessa vägar kallas för funktionellt prioriterat vägnät och kommer att vara ett planeringsunderlag och stöd för prioritering av insatser för att värna om och utveckla tillgängligheten för resor och transporter, samt ett underlag i samhällsplanering, utformning av vägarna samt i avvägning av olika intressen. De funktioner som pekas ut som viktiga är godstransporter, långväga personresor med bil, dagliga personresor med bil och kollektivtrafikresor med buss.

Inom Tidaholms kommun är väg 26, väg 47 samt väg 193 utpekade i det funktionellt prioriterade vägnätet, se nedan. Hur översiktsplanen förhåller sig till dessa bör framgå.

Utbyggnadsområden, Tidaholms tätort

Trafikverket noterar att flertalet av de utpekade utvecklingsområdena i Tidaholms tätort ligger intill, eller i närheten av statliga vägar. Förutsättningarna för att ansluta dessa områden till befintligt vägnät får utredas närmare i respektive detaljplaneskede, likasom övriga frågor såsom buller, farligt gods m.m.

Bebyggelse på landsbygden

Av översiktsplanen framgår att kommunen ser positivt på ny bebyggelse på landsbygden, både för verksamheter och bostäder. I det fall ny bebyggelse placeras invid statliga vägar kommer Trafikverket att ha synpunkter på nyskapande av anslutningar och avstånd till vägen med mera.

Trafikverket vill också poängtera att det mindre vägnätet inte kommer att kunna ges en högre standard, och att det är viktigt att de som bosätter sig eller etablerar verksamheter på landsbygden är medvetna om detta.

Text om nationell plan i Del 2, Förutsättningar

I översiktsplanens andra del där förutsättningarna beskrivs anges att den aktuella nationella planen är den för åren 2014–2025. I juni 2018 antogs den nya plan som nu gäller och den omfattar åren 2018–2029. Texten kring detta bör korrigeras.

Kommentar:

- *I den långsiktiga planeringen ser Tidaholms kommun vikten av att kunna utveckla verksamheter och industrier med goda kommunikationsförbindelser, där väg 26 utgör den regionalt viktigaste förbindelsen för just Tidaholm. Tidaholms kommun är även medveten om utmaningen med att kombinera väg 26 framtida utbyggnad med ambitionerna att utveckla verksamhetsområde längs vägen mellan Acklinga och Sunktaksrondellen. Då det idag finns ett stort antal använda och icke använda avfarter och påfarter längs sträckan är ambitionen att skapa en plan för att optimera den situationen och minska det antalet. Det är rimligt att tro att en framtida utbyggd vägsträcka innefattar en eller två säkra och effektiva avfarter förutom Acklinga och Sunktaksrondellen och att det är bra om Trafikverket har med det i sin planering. Ambitionen är alltså att säkra upp samt på sikt därigenom minska antalet av/påfarter som idag redan finns.*
- *Kommunen ser inga konflikter med det utpekade funktionellt prioriterade vägnätet och kommunens planerade utveckling till år 2030. Planhandlingarna förtydligas kring detta.*
- *Utvecklingsområdena i Tidaholms tätort utreds närmare i detaljplaneskedet angående anslutningen till statliga vägar, buller, farligt gods o.s.v.*
- *Texten angående den aktuella nationella planen korrigeras i granskningshandlingarna.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-27 Västra Götalandsregionen

Västra Götalandsregionen har tagit emot samrådshandling gällande förslag till ny översiktsplan för Tidaholm. Avdelningen kollektivtrafik och infrastruktur yttrar sig i första hand ur ett kollektivtrafik- och infrastrukturperspektiv. Yttrandet har stämts av med Västtrafik och synpunkter från Västtrafik finns inarbetade i vårt remissvar.

Regionala mål och strategier, utgångspunkter för yttrandet

I Västra Götaland har det i bred samverkan tagits fram ett flertal mål och strategier som är regionens och kommunernas gemensamma prioriteringar för regionens utveckling. Övergripande är Vision Västra Götaland – Det goda livet. Västra Götaland ska vara en attraktiv region att bo, verka och leva i och invånarna i Västra Götaland ska ha bra förutsättningar att ta del av arbete, utbildning och livskvalitet. Investeringar i transportinfrastrukturen ska bidra till att fler personer når en större arbetsmarknad och ge förutsättningar för effektiva och hållbara person- och godstransporter.

Yttrandet utgår i första hand från Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland 2017–2020 och Regional plan för transportinfrastrukturen. Västra Götalandsregionens långsiktiga mål för persontransporter är att andelen hållbart resande ska öka och kollektivtrafikresandet fördubblas. En

fördubbling av antalet resor är ett av delmålen fram till 2025. För att åstadkomma detta behöver förutsättningarna för att resa kollektivt förbättras. En grundläggande faktor för ett ökat kollektivt resande är att invånarna i regionen i allt större utsträckning bor nära de gemensamt prioriterade kollektivtrafikstråken.

Det är vid byggande av områden för bostäder och verksamheter som förutsättningarna för transportsystemet läggs fast. Att våra transporter idag använder mycket energi, samt ger stora utsläpp av koldioxid och andra emissioner är delvis en konsekvens av vår utspridda bebyggelsestruktur. Om ny bebyggelse koncentreras till befintliga orter och längs stråk ger det möjlighet för fler att använda cykel, gång och kollektivtrafik för sina resor. Skolor, handel och service bör ligga i knutpunkter. Vilken typ av bostadsbebyggelse som byggs påverkar underlaget för kollektivt resande.

Synpunkter på planen

Tidaholms vision är att vara en kommun där de ska kunna leva och bo i en god livsmiljö som skapar trygghet, omtanke och utveckling för både individ och företag. Målsättningen är att kommunen ska ha 14 000 invånare år 2030, vilket är en högre befolkningsökning än dagens prognos.

Planförslaget är uppdelat i två delar, där del 1 innehåller själva planförslaget och del 2 förutsättningar. Uppdelningen gör planförslaget lättläst och överskådligt.

Att planera för huvudsaklig lokalisering av nya bostäder i centralorten och ett fåtal befintliga tätorter i kommunen ger goda förutsättningar för ett ökat hållbart resande via gång, cykel och kollektivtrafik. Landsbygd och glesare delar av kommunen är svåra att försörja med kollektivtrafik och det är troligen flera områden som även på längre sikt inte har tillräckligt underlag för kollektivtrafik. Flera av de föreslagna framtida bostadsområdena i Tidaholms tätort har idag ett relativt lågt kollektivtrafikutbud som inte kan förväntas öka i någon större omfattning. Utvecklingspotential för kollektivtrafiken finns i huvudsak i stråken Tidaholm-Skövde och Tidaholm-Falköping. I dessa stråk kan kollektivtrafiken vara ett konkurrenskraftigt alternativ till bilen.

Det är positivt att planen lyfter fram gång- och cykelvägar som viktiga åtgärder för att ställa om till ett mer hållbart resande i Tidaholm, då dessa åtgärder även underlättar för invånarna att kombinera olika färdstätt. Västra Götalandsregionen har genomfört en potentialstudie för ökad cykling som visar att potentialen för mer hållbar arbets- och skolpendling i Västra Götaland är stor. Av den arbetande befolkningen i regionen kan 37 procent nå sitt arbete inom 30 minuters cykling. I Tidaholm kan 34 procent av invånarna nå sitt arbete med cykel inom 20 min. För att ta del av hela studien besök <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/transportinfrastruktur/okad-cykling-i-vastra-gotaland/potentialstudie/>.

Under rubriken *Skapa förutsättningar för större andel persontransporter till fots, med cykel och kollektivtrafik* står att "Vid planering och utformning av gatumiljöer ska behov för fungerande gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras framför biltrafikens behov". Prioriteringsordningen kommer sedan igen under rubriken Utveckling av infrastrukturen. Avdelning kollektivtrafik och infrastruktur tycker det är bra att kommunen är så tydlig med prioriteringen och vi hoppas att dessa ställningstaganden kommer att vara strukturbildande i den kommande planeringen av bostäder och verksamheter.

Under rubriken *Verka för ett starkt aktivt och starkt näringsliv* anges att personalintensiva verksamheter bör koncentreras till knutpunkter för kollektivtrafiken, främst längs väg 26. Vi noterar att kartan över kollektivtrafikstråken på sid 22 i del 2 av planförslaget är inaktuell och behöver

uppdateras. För det planerade industriområden längs väg 26 i planförslaget finns befintlig kollektivtrafik endast i knutpunkterna i den norra och södra delen av industriområdet.

I planförslaget står att Tidaholm ska konkurrera med de större städerna med hjälp av bra pendlingsmöjligheter. Under rubriken *Tillgänglighet* nämns också möjligheten att parkera i närheten av Tidaholms centrum som en konkurrensfördel för staden. Här saknar vi en skrivning om tillgänglighet med kollektivtrafik och den centrala busstationen. Utifrån ovanstående skrivningar ser vi en risk att målkonflikter uppstår när planen samtidigt beskriver att gång, cykel och kollektivtrafik ska prioriteras framför biltrafikens behov. Här kan planen bli tydligare hur sådana eventuella målkonflikter ska hanteras i kommande planarbeten.

Under *Utveckling av infrastrukturen* anges att Västtrafik arbetar med riktvärden för rimliga gångavstånd till/från hållplats för bostads- och arbetsplatsområden. Här ställer vi oss frågande till varifrån det underlaget kommer, då Västtrafik inte har några uttalade riktvärden. Det är positivt att kommunen i översiktsplanen har en målsättning att nya bostadsområden ska planeras i närhet till befintlig kollektivtrafik. Även turutbudet på den aktuella hållplatsen är en viktig faktor att ta hänsyn till i planeringen.

Under rubriken *Lokalförsörjning* finns ställningstagandet att tillkommande skolor och förskolor bör lokaliseras i områden intill parker eller grönområden, gärna med bilfria- eller gångfartszoner. Avdelningen kollektivtrafik och infrastruktur vill uppmuntra kommunen att även ta med möjligheterna för barn och föräldrar att transportera sig, så att närhet till befintlig kollektivtrafik och/eller gång- och cykelbanor finns med vid valet av lokalisering för nya skolor och förskolor.

Det är positivt att kommunen på ett tydligt sätt prioriterar tillgängligheten till nya kultur- och idrottsanläggningar med gång, cykel och kollektivtrafik.

Västra Götalandsregionen uppskattar att kommunen i sin översiktsplan tydligt redogör för kopplingarna mellan planförslaget och regionens strategi för tillväxt och utveckling. I del 2 av planen, *Tidaholm idag* saknar vi Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland under beskrivningen av Regionala mål.

Under rubriken *Pendling och kommunikation* i del 2 av planförslaget anges att cirka 2 100 personer dagpendlar från Tidaholms kommun till arbete i Jönköping, Skövde, Falköping och andra närliggande orter. Här hade det varit önskvärt att ange hur dessa pendlingsströmmar ser ut, i riktning och omfattning. En sådan redovisning skulle ge ett bra underlag för både kommunens egna planering och för Västtrafik.

Det är positivt att kommunen i sitt förslag till översiktsplan synliggör vikten av mellankommunal/delregional samverkan, vilket lyfts fram på flera ställen i del 2 av planförslaget.

Kommentar:

- *Målet att nå 14000 invånare till år 2030 innebär en ökning på drygt 8,8% över en tioårsperiod. En ökning på i snitt 110 invånare per år. Sett till de bostadsområden som planeras de kommande åren, både kommunala och enskilda projekt, är det inte ett orimligt mål att nå. Inom Tidaholms tätort, där den största tillväxten statistiskt sett väntas ske med ca 720 invånare, finns idag planerade tillkommande bostadsområden rymmande ca 590 invånare. Att under en tioårsperiod möjliggöra för ytterligare 130 invånare ser kommunen som fullt möjligt och anger i planhandlingarna vart en sådan tillkommande*

bostadsbebyggelse anses som lämplig. Information och statistik kring målsättningen 14000 invånare kompletteras till planhandlingarna.

- *Kartan över kollektivtrafikstråken på sid 22 i del 2 uppdateras.*
- *En tydligare beskrivning om tillgänglighet med kollektivtrafik och den centrala busstationen görs i granskningshandlingarna.*
- *Biltrafik i centrala Tidaholms kommer även i framtiden tillåtas och utgör en viktig konkurrensfördel i regionen. Prioriteringsordningen mellan färdsetten innebär dock att gång- och cykeltrafiken ges företräde vid planeringen och biltrafiken kommer att tillåtas på gång- och cykeltrafikanters villkor.*
- *Siffrorna ang. riktvärden för avstånd till busshållplats baserades på utredningen Kollektivtrafik som norm – vad behöver göras? från d.v. Vägverket 2009. Värdena som anges i utredningen anses som en god standard som kommunen vill arbeta för att nå. Däremot uppdateras texten så att hänvisningen blir korrekt.*
- *Möjligheten att anpassa kollektivtrafik till utbildningsmöjligheterna i Tidaholm är självklart en viktig faktor vid val av lokalisering för nya skolor, speciellt utbildning i de högre skolåldrarna. Vid lokalisering av förskolor prioriteras främst tillgänglighet via gång- och cykelvägar.*
- *Del 2 Tidaholm idag kompletteras i del för Regionala mål med Regionalt trafikförsörjningsprogram.*
- *Planhandling del 2 kompletteras med hur dagens pendlingsströmar för arbetspendling ser ut.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-29 Tidans vattenförbund

Tidaholms kommun gjorde tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland en inventering av vandringshinder i Tidaholms kommun. (Länsstyrelsens rapport 2015:40 - Limniska värdekärnor, strömmande vattenmiljöer och vandringshinder i Tidan inom Tidaholms kommun). Utredningen innehåller även förslag på fiskvägar för att åstadkomma fri vandringsväg, bl.a. då inom Tidaholms tätort.

Kommunen bör överväga att arbeta vidare avseende de delar inom Tidaholms tätort (objekt 7 till 13 i rapporten) där kommunen har rådighet. Detta bör kunna läggas till arbetet med det gröna stråk längs Tidan som beskrivs i planförslaget.

Det är viktigt att på sikt minska den negativa inverkan från vandringshinder genom anläggande av fiskvägar. Detta inte minst för att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. I Tidaholm pågår två samverkansprojekt där Tidans Vattenförbund/vattenråd medverkar. Dels ett arbete kring Ettaks strömmar med syfte att förstärka den lokala öringsstammen, dels ett projekt tillsammans med Tidaholms kommun och Tidaholms Fiskevårdsförening avseende fiskfaunan i Tidan nedströms Tidaholms tätort. De inom projekten utförda undersökningarna indikerar att förekomsten av fisk i Tidan är lägre än vad som kan förväntas av vattendraget.

Om kommunen avser att gå vidare med är Tidans Vattenförbund/vattenråd intresserat av att medverka och stötta upp med det vi kan.

Kommentar:

- *Tidaholms kommun kommer kontinuerligt arbeta med att förbättra vattenkvaliteten i Tidan, men pekar i översiktsplanen inte ut specifika åtgärder för det arbetet. Översiktsplanen kommer därmed inte behandla på vilket sätt eller med vilka metoder konnektiviteten i Tidan*

bör förbättras. Tidan ses som ett utvecklingsstråk genom hela kommunen, där ett sätt att utveckla ekosystemtjänster och gröna stråk kan göras med bland annat nämnd utredning. När satsningar på åtgärder i utredningen blir aktuell ser även kommunen positivt till Tidans vattenförbunds medverkan för ett så gott som möjligt resultat.

- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-06-18 Länsstyrelsen Västra Götalands län

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Energimyndigheten, Försvarsmakten, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Post- och telestyrelsen (PTS), Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut (SGI), Svenska Kraftnät och Trafikverket. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Kommunens nuvarande översiktsplan antogs år 1991 och behovet av en ny översiktsplan är därmed stort. Länsstyrelsen välkomnar därför att kommunen nu tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Det förslag till ny översiktsplan som kommunen tagit fram ger god överblick över de större sammanhangen och den långsiktiga strukturen. Översiktsplaneförslaget innehåller tydliga prioriteringar och ställningstaganden inom en rad områden. Kommunen har valt att fokusera på utvecklingsinriktningar och övergripande sammanhang, vilket betyder att detaljfrågor kommer att behöva lösas i kommande planeringsarbete. Länsstyrelsen bedömer det som rimligt angreppssätt utifrån kommunens nytta och behov.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken)

Tidaholms kommun berörs inte av öppet redovisade riksintressen för totalförsvarets militära del (enligt 3 kap. 9 miljöbalken), men kan beröras av riksintressen som omfattas av sekretess. Det är därför lämpligt att i översiktsplanen ha med en generell beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del och i vilka ärenden samråd ska ske med Försvarsmakten är därför lämpligt. Översiktsplanen behöver kompletteras med detta. För hur denna beskrivningen kan formuleras se Försvarsmaktens yttrande.

Tidaholms kommun berörs av ett påverkansområde i form av MSA-område2 för Karlsborgs flygflottilj. Inom MSA-området kan tillkommande höga objekt påverka möjligheterna till säkra in- och utflygningar och således ska riksintresset. Området bör redovisas i översiktsplanen.

Vad gäller områdena för vindbruk kommer Försvarsmakten att motsätta sig etablering av vindkraftverk i område 2 och område 3 i vindbruksplanen. Område 2 bör utgå helt ur planen, då tillkommande vindkraftsverk i området riskerar att skada riksintressen som omfattas av sekretess. I område 3 är etablering av vindkraft endast möjlig i delar av området. Försvarsmakten ska remitteras alla ärenden med objekt överstigande 45 meter inom sammanhållen bebyggelse och överstigande 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse.

Friluftsliv (3 kap. 6 § MB)

I översiktsplanen är det viktigt att tolka riksintresseanspråk, genom att identifiera områdets värden och kvaliteter, för att klarlägga förutsättningar för eventuella åtgärder och möjliggöra en utveckling som minimerar påverkan. När det kommer till riksintressefriluftsliv och Hökensås lyfter kommunen fram att delar av området ska utgöra ett tyst område, samtidigt som Hökensås betydelse

för turismnäringen också lyfts fram. Det framgår inte vad för slags exploatering eller ingrepp i miljön som kommunen kan komma att planera för, men det skulle kunna innebära intressekonflikter.

Naturvård (3 kap. 6 § MB)

Utifrån översiktsplanens kartunderlag bedömer Länsstyrelsen att inget av utvecklingsområdena för ny bebyggelse kommer i konflikt med riksintresse för naturvård.

Kulturmiljövård (3 kap. 6 § MB)

För att tillgodose riksintresset för kulturmiljövård uppmuntrar Länsstyrelsen kommunen att hålla fast till den hanteringsföljd som kommunen föreslår i översiktsplanen, som bland annat tydliggör att kulturmiljöutredningar ska tas fram för inför planläggning av områden som omfattas av riksintresse för kulturmiljövård.

I översiktsplanen står det att kommunen vid detaljplaneläggning, bygglov och förhandsbesked kommer att så långt som möjligt tillgodose och bevara landsbygdsmiljöer som omfattas av riksintressen. Länsstyrelsen vill påminna om att kommunen ska säkerställa att riksintressen tillgodoses, därtill ska allmänna intressen tas hänsyn till så långt som möjligt.

Kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

I översiktsplanen föreslår kommunen ett utredningsstråk för industri längs del av väg 26. Det kan komma konflikt med riksintresse för kommunikationer. Även utvecklingen av Ekedalen som bostadsort kan få betydelse för riksintresset. Fler anslutningar till väg 26 riskerar att påverka framkomligheten på vägen negativt. För att inte skada riksintresset bör utgångspunkten vara att de verksamheter som planeras kan nås från anslutande vägar (väg 193 och väg 2874).

Energiproduktion (3 kap. 8 § MB)

Det framgår av förslaget till översiktsplan att kommunens vindbruksplan, antagen av kommunfullmäktige år 2010, kommer att fortsätta gälla. Sedan vindbruksplanen antogs har ett nytt riksintresse för energiproduktion (vindbruk) tillkommit, vilket framgår av översiktsplanen, men området omfattas också av riksintresseanspråk för kulturmiljövård och naturvård. På kartan *Planförslag* lyfts natur- och kulturvärdena fram, men kommunen gör inga tydliga avvägningar mellan riksintressena. Kommunen bör i översiktsplanen göra tydliga avvägningar dem emellan. Om ändamålen är oförenliga ska företräde ges åt det eller de ändamål som är lämpligast utifrån en långsiktig hushållning med marken.

Miljö kvalitetsnormer

Vatten

I förslaget till översiktsplan gör kommunen ett ställningstagande om att sträva efter att en större andel av bostadsbeståndet ska vara anslutet till det kommunala vatten- och avloppssystemet. Det är ett ställningstagande som kan medverka till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs, men det är bra om det synliggörs på vilka fler sätt som översiktsplanen kan vara ett styrdokument för en förbättrad vattenkvalitet. Det framgår till exempel inte hur översiktsplanen ska underlätta ställningstaganden för områden som har sämre vattenkvalitet eller där det finns risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte uppnås.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen samlar de mellankommunala frågorna under en särskild rubrik för att öka översiktsplanens tydlighet. De regionala perspektiven och behovet av

mellankommunal samordning i särskilda frågor, såsom kollektivtrafik och turism, lyfts förvisso fram i översiktsplanen, men utspritt i handlingen.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Farligt gods

När det gäller planering i närheten till farligt godsleder är kommunen tydlig med att hänsyn ska tas till farligt gods vid planering inom 150 meter från farligt godsleder. Det ligger helt i linje med Länsstyrelsens policy, vilket gärna får framgå av översiktsplanen, så att det blir tydligt att policyn ska tillämpas. Zoner om 150 meter längs med aktuella vägsträckor kan gärna markeras på karta i översiktsplanen.

I planförslaget (del 1) och i underlagsdelen (del 2) skiljer sig redovisningarna av farligt godsleder åt, vilket får konsekvenser för beskrivningen av planeringsförutsättningar för olika områden i översiktsplanen. Detta behöver justeras så att rätt information finns i båda delarna av översiktsplanen. Av Trafikverkets databas (NVDB) framgår vilka vägar som är utpekade inom Tidaholm kommun.

Kommunen behöver också förtydliga vad som avses med att *"i de fall där bebyggelse är lokaliserad längs transportleder ska lämpliga varningssystem finnas och trafiken ska kunna styras om till mer lämpliga trafikleder."* En led pekas ut, bland annat för att den oftast är den mest "lämpliga" vägen för transporter. Det blir konstigt om det finns rekommenderade leder som kommunen sedan väljer att leda bort trafiken ifrån. Möjligen avser kommunen med formuleringen omledningsvägar i samband med trafikolyckor.

Översvämning och geotekniska frågor

Kommunen gör ett tydligt ställningstagande om att kommunen i all planering ska ta hänsyn till klimatförändringar och dess negativa effekter såsom översvämningar, ras och skred. Länsstyrelsen anser att den skyfallskartering som kommunen avser att ta fram lämpligen tas fram innan översiktsplanen ställs ut för granskning. På så sätt kan den utgöra ett underlag för hur ny bebyggelse bör lokaliseras. Länsstyrelsen har tagit fram rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall. På översiktsplanenivå är rekommendationerna: ta fram skyfallskartering (gärna per avrinningsområde), bedöm hur planerad bebyggelseutveckling kan påverkas av ett skyfall och ta fram principiella ställningstaganden och en strategi för hur översvämningensrisken ska hanteras i efterföljande planering.

Kommunen har tagit fram en översiktlig översvämningsskartering. För de områden som särskilt har pekats ut skriver kommunen att vidare analyser bör göras om området ska exploateras. Länsstyrelsen vill i sammanhanget lyfta fram Länsstyrelsens rapport Stigande vatten. Den kan vara till stöd vid bedömning av markens lämplighet sett till typ av bebyggelse som planeras i förhållande till olika återkomsttider.

Kommunen ska ta fram en risk- och sårbarhetsanalys med fokus på klimatförändringar och deras negativa effekter (översvämningar, ras, skred, torka, brand och stormar). Länsstyrelsen vill uppmantra kommunen att även hantera direkta och indirekta risker för kulturmiljövärden. På webbGIS kulturarvsklimat finns uppgifter som kan användas för en sådan analys.

Kommunen bör i översiktsplanen också identifiera känsliga områden och kända riskområden med avseende på ras, skred och erosion, i synnerhet kopplat till områden med befintlig eller planerad bebyggelse. God kännedom om förhållandena i tidigt skede är viktigt för att kunna göra strategiska markanvändningsval. Översiktsplanen bör också innehålla ställningstagande och en strategi för hur

dessa områden ska utredas i kommande detaljplaner eller bygglov. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har utfört en översiktlig stabilitetskartering för Tidaholm, men den är begränsad till vid utredningstillfället bebyggda områden.

Redovisning av planeringsförutsättningar

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen på karta redovisar miljöfarlig verksamhet med nödvändiga skyddsavstånd.

Föreordade områden, och rödfyrsområden, bör också synliggöras på karta. Det är viktigt att veta var de föreordade områdena för att veta hur det är möjligt att exploatera platsen, men också för att massor ska kunna omhändertas på ett godtagbart vis även vid andra schaktningar och underhållsarbeten.

För de utpekade framtida bostadsområden i Tidaholms tätort har kommunen lyft fram vissa risker, som till exempel översvämning och närheten till farligt godsleder, men kommunen behöver komplettera beskrivningarna med att potentiellt föreordade områden kan finnas i område B och område C.

I beskrivningarna av planeringsförutsättningarna för framtida bostadsområden i Tidaholms tätort behöver kommunen också lyfta fram att hänsyn behöver tas till trafikbuller för område A och område G, om närheten till avloppsreningsverket innebär några olägenheter för område B och för område F behöver belysa aspekter som närheten till avfallsanläggning och skjutbana.

Alunskifferområden bör märkas ut där särskilda försiktighetsåtgärder kan behövas för att skydda grundvattnet som annars kan förorenas vid läckage från alunskifferlager. I Ekedalen, som är ett utpekat utvecklingsområde för bebyggelse, finns alunskiffer och rödfyr.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

Nationella och regionala mål, planer och program

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att regionens utvecklingsstrategi, VG2020, är under omarbetning och kommer ersättas under år 2020.

En ny regional kulturplan är under framtagande. Den kommer troligen vara beslutad innan kommunen ställer ut översiktsplanen för granskning.

Social hållbarhet

Det sociala perspektivet inom hållbar utveckling uppmärksammas väl i förslaget till ny översiktsplan. Positivt är bland annat satsningen på mötesplatser, att bostadsförsörjningsfrågan ges så stort utrymme och att vikten av tillgänglighet lyfts fram. Det är också bra att förslaget föregåtts av en medborgardialog, som dokumenterats och vars slutsatser lyfts in i översiktsplanen.

Om kommunen vill utveckla förslaget ytterligare kan översiktsplanen med fördel kompletteras med ett tydligare jämställdhetsperspektiv. Det kan handla om att till exempel synliggöra skillnader på bostadsmarknader, i resmönster och i att ha med sig trygghetsaspekter i arbetet med mötesplatser. Ett annat sätt att utveckla förslaget är att komplettera miljökonsekvensbeskrivningen med social konsekvensanalys. Vid satsningar på social hållbarhet – av vilka flera finns beskrivna i förslaget till ny översiktsplan – finns risk för målkonflikter med andra intressen. Genom att lyfta fram målkonflikterna skapas ett bättre beslutsunderlag och en ökad förståelse för de val kommunen gör i översiktsplanen.

Sammanfattningsvis tar översiktsplanen dock väl hänsyn till social hållbarhet. Utmaningen blir att få det sociala perspektivet att framöver genomsyra den kommunala planeringen.

Bostadsförsörjning

Kommunen har riktlinjer för bostadsförsörjningen, antagna år 2017, som uppfyller kraven i lagstiftningen väl. Länsstyrelsen ser positivt på att riktlinjerna för bostadsförsörjning ligger till grund för kommunens översiktliga planering. Kommunen gör därutöver tydliga ställningstaganden kring bostadsförsörjningsfrågor i översiktsplanen, till exempel att det ska finnas en variation av upplåtelseformer i kommunen. Om kommunen vill utveckla översiktsplanen ytterligare i bostadsförsörjningsfrågan kan det tydligare framgå om de förslag på nya bostadsområden som kommunen presenterar i översiktsplanen löser de bostadsbehov som framkommer i riktlinjerna för bostadsförsörjning.

Infrastruktur och transporter

Översiktsplanen redovisar en tydlig och bestämd prioriteringsordning mellan trafikslagen och ställningstaganden för såväl gång- och cykeltrafik som kollektivtrafik och biltrafik. Kommunens önskemål och förutsättningar beskrivs, men utmaningar och åtgärder behöver också synliggöras för att möjliggöra genomförandet. En del av det som kommunen föreslår kan kommunen genomföra på egen hand, men annat kräver samverkan med region eller stat. Kommunen behöver till exempel stämna av önskemålen kring kollektivtrafik och cykelbanor med Västra Götalandsregionen och den regionala infrastrukturplaneringen. På motsvarande sätt behöver önskemål för väg 26 behövs stämmas av mot fyrstegsprincipen och nationell infrastrukturplanering.

Sedan en tid tillbaka har begreppet funktionellt prioriterat vägnät tillkommit. Inom Tidaholms kommun är väg 26, väg 47 samt väg 193 utpekade i det funktionellt prioriterade vägnätet. Det bör framgå av översiktsplanen hur kommunen förhåller sig till dessa.

Flertalet av de utpekade utvecklingsområdena i Tidaholms tätort ligger intill eller i närheten av statliga vägar. Förutsättningar för att ansluta dessa områden till befintligt vägnät får utredas närmare i respektive detaljplaneskede. Även vid ny bebyggelse på landsbygden kommer Trafikverket ha synpunkter på nyskapande av anslutningar och avstånd till vägen med mera.

Kulturmiljövård

Med tydlig utgångspunkt i kommunens kulturmiljöprogram tar kommunen i översiktsplanen ett helhetsgrepp på kulturmiljöfrågorna. Översiktsplanen preciserar ställningstaganden och beskrivningar som tydliggör hur kulturvärdena ska hanteras i den fortsatta planeringen.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att det finns ett behov av bättre kunskap om kulturmiljöer från 1960-talet och framåt. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunens kulturmiljöprogram kompletteras med detta. Det kan tas fram i anslutning till planprojekt eller områdesvis enligt prioriterad ordning. Särskilt utbyggnaden i Tidaholms tätort kan ställa krav på kompletterande kunskaps- och planeringsunderlag.

I väntan på att områdesbestämmelser tas fram för bland annat kyrkbyarna bör kommunen överväga att i översiktsplanen ange eventuella särskilt värdefulla kulturmiljöer enligt 8 kap. 13 § PBL. I avsnittet som redovisar utvecklingsförslagen för Tidaholms tätort kan kulturmiljödelen kompletteras med att hänsyn också ska tas till förekomsten av fornlämningar.

Naturmiljö och områdesskydd

Kommunen har i översiktsplanen goda intentioner för utvecklingen av grön- och vattenområden. Det finns dock ett behov av att kommunen i översiktsplanen förtydligar vilka principer som ska gälla för bevarande, utveckling och förvaltning av områdena. Det kan handla om hur naturområden ska till-

gängliggöras utan skada naturvärden (exempelvis längs Tidan), hur områden som saknar lagligt skydd ska förvaltas och tydliga krav på naturvärdesinventeringar inför detaljplanering.

För några av de områden i Tidaholms tätort som kommunen föreslår som framtida bostadsområden finns naturvärden som kommunen måste ta hänsyn till i planeringen. I område C behöver utredas om det finns skyddsvärda träd, i område E behöver nyckelbiotopen beaktas genom att lämnas orörd och lämpligen också omgiven av en skyddszon, för område G behöver det klarläggas om strandskydd berörs. I område D skriver kommunen att det finns höga naturvärden, men det framgår inte vad det rör sig om för värden. Vid Hellidsberget kan konflikt uppstå mellan exploatering och natur- och rekreativvärden. Ytterligare utredningar krävs för att bedöma påverkan.

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen ska ta fram en grönstrukturplan och att kommunen har en vilja att knyta samman kommunens naturområden i västra och i östra delen av kommunen. För det arbetet behövs sannolikt en inventering av de ekosystemtjänster som finns i kommunen och en analys av dessa. När kommunen ska arbeta med en grönstrukturplan rekommenderar Länsstyrelsen att ta stöd i den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur. Genom att använda underlaget kan kommunen beskriva värdetrakter och ekosystemtjänster, analysera brister och områden med potential för utveckling i och mellan dessa områden, och göra ställningstaganden i planen om användning av mark och vatten.

Kommunen skriver att en grönstrukturplan "fungerar som en fördjupning av översiktsplanen som kompletterar översiktsplanens ställningstaganden".

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen behöver kompletteras med information om artskyddsförordningen (2007:845) då det i utpekade exploateringsområden föreligger risk för konflikt med arter som omfattas av artskyddsförordningen och som är prioriterade ur artskyddssynpunkt.

Areella näringar

Av översiktsplanen framgår att kommunen ska ta särskild hänsyn till jordbruksmarken vid kommande planering. Kommunen föreslår dock samtidigt att jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse i flera olika fall och att en utredning enligt 3 kap. 4 § miljöbalken ska göras först i kommande detaljplaner. I översiktsplanen hänvisar kommunen till en utredningssammanställning, där kommunägd mark i direkt anslutning till Tidaholms tätort ställts mot varandra för att bedöma platsernas lämplighet gällande bostadsutveckling. Länsstyrelsen anser att utredningen behöver förtydligas för att utgöra ett tillräckligt underlag till översiktsplanen och hantering av jordbruksmarken. Den alternativa utredningen uppfyller inte de krav som krävs.

I varje enskilda fall då förändrad markanvändning på jordbruksmark föreslås, krävs en utredning enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. Tidaholms kommuns översiktsplan saknar denna utredning. Kommunen behöver bedöma om jordbruksmarken är brukningsvärd, om den aktuella förändrade markanvändningen är ett väsentligt samhällsintresse och visa varför förutsättningarna att ta annan mark i anspråk inte tillfredsställande. När det gäller förutsättningarna att ta annan mark i anspråk behöver kommunen förtydliga vilka möjliga alternativ som finns. Dessa alternativ ska inte utgöras av jordbruksmark utan av annan mark. Det behövs alternativ till varje plats där jordbruksmark i översiktsplanen föreslås tas i anspråk. Om det finns möjliga alternativ till jordbruksmark får inte brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk.

Länsstyrelsen vill redan nu uppmärksamma kommunen på att om kommunen bedömer det lämpligt att gå vidare med planering av områden på jordbruksmark är det viktigt att anpassa detaljplanerna så att biotopskyddade objekt i största möjliga mån kan bevaras. Om jordbruksmark med generellt

biotopskyddade objekt planläggs ska de förlorade naturvärdena kompenseras. Kommunen kan, för att effektivisera kommande planering, redan i översiktsplanen peka på områden lämpliga för ekologisk kompensation.

Energi, material och teknisk försörjning

El- och energiförsörjning

Översiktsplanen innehåller, såväl i delen *Planförslag* och som *Tidaholm idag*, avsnitt om el- och energiförsörjning. Översiktsplanens beskrivningar och analys av dagens elbehov, effekttillgång och framtida prognosticerade behov kan utvecklas. Kommunen behöver belysa eventuell risk för att de två regionnätstationerna, som försörjer Tidaholm tätort med ström, översvämmas vid höga flöden.

Vatten- och avlopp

Kommunen har för avsikt att ta fram en VA-plan. Länsstyrelsen rekommenderar att VA-planen tas fram enligt Havs- och vattenmyndighetens vägledning. Planeringen ska omfatta hela kommunen, inom och utanför verksamhetsområdet för allmänna vattentjänster.

Dagvatten

Kommunen har ingen dagvattenpolicy, Länsstyrelsen välkomnar därför ställningstagandet i översiktsplanen att kommunen ska ta fram dagvattenpolicy. Länsstyrelsen ser samtidigt gärna att kommunen redan i översiktsplanen avsätter områden för dagvattenhantering.

Reservvattentäkter

Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att reservvattentäkter med tillräcklig kapacitet bör utses. Det är viktigt bidrag till miljömålet om *Grundvatten av god kvalitet*.

Avfallsplan

Översiktsplanen innehåller ställningstaganden gällande avfallshantering. Det framgår dock inte om kommunen har någon avfallsplan. Om kommunen inte har en sådan rekommenderar Länsstyrelsen att kommunen i översiktsplanen tar ställning för att en sådan ska upprättas. Naturvårdsverket har tagit fram föreskrifter och vägledning om kommunala avfallsplaner.

Allmänna synpunkter på kartredovisningen

Länsstyrelsen anser att kartan Områden med skydd bör revideras. Kartan är under avsnittet *Påverkan på riksintressen*, vilket blir lite missvisande när den innehåller annat än riksintressen. Förslagsvis görs kartan om till två kartor, en för riksintressen och en för övriga områden med skydd. Kartan är dessutom inte komplett, den saknar till exempel biotopskyddsområden och områden med naturvårdsavtal.

Miljöbedömningen

Den miljöbedömning som tagits fram belyser förslagets möjliga konsekvenser väl och presenterar samtidigt förslag på uppföljning och fortsatt arbete. Länsstyrelsen bedömer många av förslagen som relevanta. Kommunen behöver aktivt ta ställning till resultaten i miljökonsekvensbeskrivningen och bedöma om fler planåtgärder behöver vidtas för att mildra den betydande miljöpåverkan som förslaget kan antas ge upphov till.

Kommentar:

Svar och kommentarer på inkomna synpunkter från Energimyndigheten, Försvarmakten, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Post- och telestyrelsen (PTS), Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut (SGI), Svenska Kraftnät och Trafikverket lämnas under respektive yttrande.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken)

- *Planhandlingarna uppdateras med karta för riksintressen för totalförsvaret. Svar och kommentarer på inkomna synpunkter från Försvarmaktens yttrande lämnas längre ner i dokumentet.*

Friluftsliv (3 kap. 6 § MB)

- *Kommunen har för avsikt att utveckla turismen på Hökensås, under förutsättning att det sker med hänsyn till direktiven för det tysta området samt de naturvärden som återfinns och är unika för området.*

Kulturmiljövård (3 kap. 6 § MB)

- *Kommunen tydliggör i planhandlingarna att kulturmiljöutredningar ska tas fram inför planläggning av områden som omfattas av riksintresse för kulturmiljövård.*

Kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

- *Se kommentar under Trafikverkets yttrande.*

Energiproduktion (3 kap. 8 § MB)

- *Se kommentar under Svenska Kraftnäts och Energimyndighetens yttrande.*
- *Länsstyrelsen har uppmärksammat att RI för energiproduktion/vindbruk på vissa platser i kommunen sammanfaller med RI för kulturmiljövård och naturvård, och därför efterfrågat en tydligare avvägning dem emellan. Om en avvägning behöver göras mellan riksintressena är kommunens intention att RI för kulturmiljövård och naturvård kommer prioriteras, då dessa bedöms vara mer platsspecifika.*

Miljökvalitetsnormer

Vatten

- *Kommunen har för avsikt att samtliga utvecklingsområden som kräver planläggning skall kunna anslutas till det kommunala vatten- och avloppsnätet. På så sätt säkerställs en långsiktigt hållbar hantering av avloppsvatten samt dricksvatten av god kvalitet. För bebyggelse som inte omfattas av detaljplan säkerställs att MKN uppfylls i bygglovet. Översiktsplanen kompletteras med text kring detta.*

Mellankommunala frågor

- *Mellankommunala frågor finns med som en egen rubrik i del 2 – Tidaholm idag. Kommunen samlar mellankommunala frågor under en rubrik även i planförslaget, enligt Länsstyrelsens rekommendation.*

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Farligt gods

- *Kommunen tydliggör i ÖP-handlingarna att Länsstyrelsen policy ska följas.*
- *Planhandlingarna i del 1 och del 2 justeras så att samma informationer om farligt gods framgår av dem.*
- *Formuleringen av texten angående omledningsvägar justeras.*

Översvämning och geotekniska frågor

- *En kommunövergripande skyfallsutredning har tagits fram och ställs ut i samband med granskning av ÖP. Resultatet från skyfallskarteringen införlivas i Översiktsplanen.*
- *Kommunen har de kommande åren avsatt pengar för att arbeta vidare med arbetet kring klimatrelaterade risker. Målet är att ta fram en risk- och sårbarhetsanalys med fokus på klimatförändringar och deras negativa effekter (översvämningar, ras, skred, torka, brand och stormar). Förslag till ÖP kompletteras också med ställningstagande att planerade utvecklingsområden ska utredas vidare gällande klimatrelaterade risker i kommande detaljplaner och bygglov.*

- Som ett komplement till det kulturmiljöprogram som kommunen har tagit fram under 2018-2020 har även ett tillägg upprättats, som belyser eventuella klimatrelaterade direkta och indirekta risker på de kulturmiljöer som programmet berör.

Redovisning av planeringsförutsättningar

- För utvecklingsområde Ekedalen kompletterar kommunen beskrivningen om närhet till rödfyrs- och alunskiffersområden.
- Kommunen kompletterar planbeskrivningen för utvecklingsområde A, B, C och G, gällande potentiellt förorenade områden, hänsyn till trafikbuller, närhet till avloppsreningsverket samt närhet till skjutbana.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

- **Bostadsförsörjning** – Tidaholms kommuns bostadsstrategiska program kommer att revideras under 2021 och uppdateras då efter mål satta i ÖP om 14000 invånare.
- **Infrastruktur och transporter** – Svar och kommentarer kring infrastruktur och framtida utveckling kring väg 26 lämnas under Trafikverkets yttrande längre ner i samrådsredogörelsen.
- **Kulturmiljövård** – Parallellt med översiktsplanen har kommunen tagit fram ett kommunomfattande kulturmiljöprogram där en inventering av kommunens alla befintliga kulturmiljöer har gjorts, samt en bedömning om eventuella nya kulturmiljöområden från 1960-talet och framåt. Översiktsplanen kommer inte peka ut nya kulturmiljöer som inte fastställs i nämnd utredning.
- **Naturmiljö och områdesskydd** - kommunen förtydligar i översiktsplanen vilka principer som ska gälla för bevarande, utveckling och förvaltning av områdena. Texten om utvecklingsområdena i Tidaholms tätort kompletteras.
- **Areella näringar** –
- Ställningstagande kring utveckling av tätorterna samt landsbygden kompletteras med följande ställningstagande för jordbruksmark: "När jordbruksmark tas i anspråk för exploatering intill tätort, ska det ske på ett markeffektivt sätt, för att åstadkomma en utveckling med stor samhällsnytta".
- För områden där förlust av jordbruksmark är en förutsättning för exploatering, ska kommunen i planprocessen utreda vilka kompensationsåtgärder som blir aktuella för området. Kompensationsåtgärder kan vara återskapande av den aktuella biotopen eller naturvärden i direkt närhet till expansionsområdet, eller på annan mer lämpad plats inom kommunen. Kompensationsåtgärd kan även vara återskapande av annan biotop med motsvarande höga naturvärden, eller att möjliggöra för en etablering av en motsvarande biotop med höga naturvärden, i direkt närhet eller på annan lämplig plats inom kommunen. Gällande objekt med generellt biotopskyddade objekt, ska samråd med länsstyrelsen ske inför val av kompensationsåtgärd.
- **Energi, material och teknisk försörjning**
 - o El- och energiförsörjning – Se svar under bl a Energimyndighetens yttrande nedan.
 - o Dagvatten – Kommunen kommer att ta fram en dagvattenpolicy i samband med VA-plan. I de fall en anvisad plats för gemensam dagvattenhantering inte anvisats av kommunen, skall tillkommande dagvatten till följd av planläggning fördröjas och omhändertas inom fastighet.
 - o Avfallsplan – Kommunen har en renhållningsordning inklusive avfallsplan antagen i kommunfullmäktige 2013-03-25. Kommunens långsiktiga mål är bland annat att stimulera till källsortering och kompostering.
- **Allmänna synpunkter på kartredovisningen** – Kommunen gör om kartan Områden med skydd till två kartor och kompletterar dem.
- **Miljöbedömningen** – MKB uppdateras i samband med granskningshandlingarna.

- Övriga synpunkter noteras.

2019-06-18 Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen i Jönköpings län har inget att erinra mot det som föreslås i översiktsplanen.

2019-06-18 Statens geotekniska institut (SGI)

SGI noterar att de geotekniska säkerhetsfrågorna kring skred och ras har uppmärksammats i planen och att hänsyn tas till klimatförändringar och dess negativa effekter såsom översvämningar, ras och skred. översvämningsförebyggande åtgärder, t. ex. uppfyllnader och vallar, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också måste beaktas.

God kännedom om geotekniska förutsättningar och eventuella geotekniska riskområden är viktiga utgångspunkter vid strategiska val av markanvändning. I en översiktsplan bör därför eventuella riskområden tydligt redovisas, förslagsvis på kartor, och en strategi tillfogas planen över hur dessa områden skall utredas i samband med framtida detaljplaner eller bygglov.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har utfört en översiktlig stabilitetskartering för Tidaholm. Observera dock att MSB:s översiktliga kartering över stabilitetsförhållandena är begränsad till vid utredningstillfället bebyggda områden. Det kan således finnas andra områden med förutsättningar för skred.

SGI vill även upplysa om att översiktsplaner som påbörjas efter 1 augusti 2018 ska enligt PBL redovisa kommunens syn på risken för skador på den befintligt byggda miljön till följd av klimatrelaterade olyckor som till exempel översvämning, ras, skred och erosion samt hur sådana risker kan minska eller upphöra. SGI rekommenderar att ÖP kompletteras med en sådan redovisning.

SGI vill trycka på att det i samband med detaljplanering alltid ska utföras bedömning av ras, skred och erosion i enlighet med PBL. Vi vill också framhålla vikten av att vid provning av markens lämplighet för avsett planändamål måste livslängden hos bebyggelse, anläggningar etc. vara utgångspunkten och därför behöver förväntade effekter av ett förändrat klimat beaktas.

SGI har i ett regeringsuppdrag om harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tillsammans med bl.a. MSB och SGU tagit fram en Vägledning ras, skred och erosion (<http://www.swedgeo.se/globalassets/publikationer/sgi-vagledning/sgi-vl.pdf>). Underlagen finns åskådliggjorda i en kartvisningstjänst: <https://gis.swedgeo.se/rasskrederosion/>.

Informationen är från geoteknisk synpunkt värdefull vid strategiska val av lämplig markanvändning.

För ytterligare information om, bland annat, hur geotekniska säkerhetsfrågor bör hanteras i planprocessen, se följande film: <https://www.youtube.com/watch?v=Aldfd98UopU>

Anledningen till våra synpunkter är att vi allmänt anser att information om nämnda frågeställningar är av värde för en översiktsplan eftersom det är viktigt att tidigt uppmärksamma eventuella geotekniska riskfaktorer och svårigheter vid strategiska val av framtida markanvändning.

Kommentar:

- Kommunen har sedan samrådet kompletterat handlingarna med en kommunövergripande skyfallsutredning. De områden som enligt skyfallskarteringen riskerar eventuella skador vid ihållande regn har specificerats i planförslaget och text om detta kompletteras.
- Den stabilitetskartering som MSB tog fram för Tidaholms tätort är fortfarande relevant, då endast en mindre utbredning bebyggelse tillkommit sedan utredningens framtagande. I det fall planerade bebyggelseområden inte omfattas av karteringen ska detta utredas i samband med framtida detaljplaner eller bygglov. Text kring detta kompletteras planförslaget.
- ÖP-förslaget kompletteras med ställningstagandet "Planerade utvecklingsområden ska utredas vidare gällande klimatrelaterade risker i kommande detaljplaner och bygglov.". Handlingarna kompletteras även med en redovisning av kommunens syn på risken för skador på den befintligt byggda miljön till följd av klimatrelaterade olyckor som till exempel översvämning, ras, skred och erosion samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.
- Övriga synpunkter noteras.

2019-06-18 Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har beretts möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende. Skogsstyrelsen yttrar sig endast i frågor som rör myndighetens ansvarsområde som sektorsmyndighet för skog och skogsbruk.

I eller i direkt anslutning till det föreslagna utvecklingsområdet E finns en registrerad nyckelbiotop. Exploatering av mark med höga naturvärden bör undvikas.

I översiktsplanen saknas begreppet nyckelbiotop förutom att det namns i utvecklingsområde E. Nyckelbiotoper ger kommunen bra vägledning om var det finns höga naturvärden. Dels för bevarande och skydd och dels var exploatering bör undvikas.

Kartan med skyddade områden saknar biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Även nyckelbiotoper är lämpligt att ha med även om det är en inventering av områden med höga naturvärden och inte räknas som formellt skyddad mark.

En förklarande text om kommunens skyddade områden saknas.

Aktuella uppgifter om miljövärden i skogen, t.ex. nyckelbiotoper och skyddade skogsområden finns på www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor. Dessa register fylls kontinuerligt på med nya områden.

Kommentar:

- Översiktsplanens karta över skyddade områden kompletteras med en karta för bland annat biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Översiktsplanens planeringsnivå är dock övergripande, och för våra tänkta utbyggnadsområden utreds specifika förutsättningar vidare under en framtida planläggning.
- Övriga synpunkter noteras.

2019-06-18 Svenska Kraftnät

Transmissionsnätet och Tidaholms kommun

I Tidaholms kommun återfinns inga transmissionsnätanläggningar. Dock återfinns regionnätanläggningar. Svenska kraftnät är elberedskapsmyndighet och innehar elsystemsansvar. Affärsverket är också totalförsvarsmyndighet och föreliggande yttrande läses utifrån dessa ansvarsområden. Nedan följer information och planeringsunderlag för kommunal översiktlig planering utifrån Svenska kraftnäts ansvarsområden och behov.

Planeringsförutsättningar för Tidaholms kommun

Svenska kraftnät ser att distributionsnätet är en lika självklar del i en översiktsplan som annan infrastruktur, exempelvis vägar och vatten. Elsystemets behov är en mellankommunal fråga, en beredskapsfråga, en säkerhetsfråga och berör de statliga intressena då elsystemets mark- och vattenanspråk kan vara ett allmänt intresse inom både eldistribution och för det svenska totalförsvaret.

Vi anser att det är kommunens ansvar att inom sitt mandat och rådighet söka säkerställa elsystemets behov, då det är en grundförutsättning för ett fungerande samhälle i såväl fred, kris som krig. Det ligger bland annat inom ansvarsområdet för beredskapsplanering, rusta samhället inför förutspådda klimatpåverkningar samt inom ramen för den lagreglerade kommunala energiplaneringen att säkerställa en god planering avseende elförsörjning om en grundläggande samhällsfunktionalitet och elberedskap ska säkerställas. Svenska kraftnät önskar att totalförsvarets- och beredskapens elbehov belyses i den kommunala översiktsplaneringen, i den mån det är lämpligt ur säkerhetssynpunkt. I och med en förändring i Ellagens nomenklatura kallar vi numera stamnätet för el för transmissionsnätet.

Bemötande av förslag på översiktsplan

Vi ser inte att föreliggande plan synliggör elsystemet i sina kartor, vi ser vidare inte en analys av dagens elbehov, effekttillgång och framtida prognosticerade behov. Vi kan konstatera att det ser ut som att de två regionnätstationer som strömförsörjer Tidaholms tätort riskerar att hamna under vatten vid beräknat högsta flöde i Tidan. Det är önskvärt att detta belyses och att man förebygger samt planerar för vad det kan komma att innebära för kommunen och dess innevånare. Vi ser inte att föreliggande plan nämner elberedskapen i kommunen.

Svenska kraftnät ser brister i föreliggande plan enligt ovan påpekade synpunkter. Svenska kraftnät vill passa på att informera om att våra anläggningsobjekt finns att hämta via Geodataportalen (www.geodata.se) som WMS eller som en shapefil. Informationen innehåller den geografiska positionen för Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden. Utöver den geografiska positionen finns uppgifter om förläggningssätt (luftledning, kabel etc) och spänningsnivå för våra ledningar. Vid produktion av kartor där Svenska kraftnäts geografiska anläggningsinformation används ska följande copyrighttext framgå: "© Affärsverket Svenska kraftnät".

För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för stamnätet för el hänvisar vi till **Systemutvecklingsplan 2018 – 2027**. Detta dokument finns publicerat på vår webbplats, www.svk.se

Kommentar:

- *Enligt kommunens observation berörs inte Tidaholms kommun av det nationella stamnätet och finns heller inte med i planerade ledningsdragnings i dagsläget.*
- *Underlaget om dagens och prognosticerade elbehov för att möta den förväntade befolkningsökningen belyses i planhandlingarna.*
- *Resonemang kring hur kommunen ska förebygga eventuella översvämningsrisker kring våra befintliga regionnätstationer kommer att ingå i det arbete med klimatanpassningar som kommer att påbörjas under 2020. Risker, konsekvenser och eventuella förbyggande åtgärder på specifika objekt berörs där.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-06-18 Post- och Telestyrelsen

Regeringen presenterade i oktober 2011 sin digitala agenda för Sverige. Det övergripande målet i agendan är att Sverige ska vara bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens möjligheter. År 2016 presenterade regeringen en ny bredbandsstrategi "Sverige helt uppkopplat 2025" där det kortsiktiga målet är att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020. På längre sikt är målen att 98 procent av alla hushåll och företag i hela Sverige bör ha tillgång till minst 1 Gbit/s senast år 2025 samt att det bör finnas tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där människor normalt befinner sig senast år 2023.

En robust och välutbyggd it-infrastruktur är viktig för att trygga välfärden. It är en central infrastruktur som ligger till grund för många andra områden. En välfungerande och utbyggd it-infrastruktur ger goda förutsättningar för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet. Av denna anledning anser vi även att it-infrastrukturen måste in i samhällsplaneringsprocessen på regionnivå samt i alla kommuner. Om inte it-infrastruktur beaktas i samhällsplaneringen finns risken att de tjänster som är beroende av infrastrukturen inte når ut till användarna. Lagändringen i Plan- och bygglagen (PBL) från maj 2011, stärker även detta.

PTS har inte tillgång till detaljinformation om hur operatörer och andra ledningsägare utformar sina nät utan hänvisar till de operatörer och ledningsägare som blir berörda inom aktuellt område för ytterligare information.

I detta fall kan det vara lämpligt att kontakta nationella bredbandsaktörer samt aktuella regionala och lokala bredbandsaktörer. Kommunen bör ha en förteckning över vilka befintliga ledningsägare som blir berörda eller liknande funktion. Exempelvis bredbandskoordinatorer bör ha information om potentiella ledningsägare gällande elektroniska kommunikationer.

Sedan december 2010 finns ett system för begäran om ledningsanvisning, "ledningskollen.se". För att identifiera vilka som är berörda ledningsägare kan en förfrågan skickas via <https://www.ledningskollen.se/>

PTS har i tidigare skrivelse (med hemlig bilaga 2012-01-23 dnr: 03-16005) till respektive länsstyrelse lämnat uppgifter om teleanläggningar som är att anse som riksintressen i enlighet 3 kap 8 § miljöbalken och 2 § p. 9 förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.

Om planen innebär uppförande av vindkraftverk, kan dessa i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkrafts-etableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

Kommentar:

- *För framtida planläggning eller påtänkt etablering av vindkraft tar kommunen kontakt med bredbandsaktörer och samordnare för samråd. Detta tas med inför planerat arbete med revidering av Vindbruksplanen. Planhandlingar kompletteras med framtida behov av elektroniska kommunikationer.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-06-18 Försvarsmakten

Försvarsmakten har följande synpunkter i rubricerat ärende.

Beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del

Försvarsmakten saknar en beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del i översiktsplanen. Tidaholms kommun berörs förvisso inte av några öppet redovisade riksintressen men kan beröras av riksintressen som omfattas av försvarssekretess. En generell beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del och i vilka ärenden samråd ska ske med Försvarsmakten är därför lämpligt. Nedan följer ett förslag:

Riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintressena.

I Tidaholms kommun finns inga riksintressen som kan redovisas öppet. Inom kommunen kan de riksintressen som inte redovisas öppet framför allt påverkas av uppförandet av höga byggnadsobjekt så som master och vindkraftverk. Hela kommunens yta är därför samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför, och högre än 45 m inom, sammanhållen bebyggelse (enligt Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000). Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten. Informationen används också som förberedelse för införandet av höga objekt i landets flyghinderdatabas.

Tidaholms kommun berörs av ett påverkansområde i form av ett MSA-område för Karlsborgs övningsflygplats. MSA står för minimum safe altitude och representerar en lägsta tröskelhöjd för säker in- och utflygning till flygplatsen. Inom MSA-området kan tillkommande höga objekt påverka möjligheterna till säkra in- och utflygningar och således skada riksintresset. Området bör redovisas i kommunens översiktsplan. Mer information finns i Försvarsmaktens riksintressekatalog.

Försvarsmakten tillhandahåller även shapefiler.

Vindkraft

Försvarsmakten har analyserat de områden för vindbruk som föreslås i kommunens vindbruksplan. Utgångspunkten är fortsatt att Försvarsmakten ska remitteras alla objekt överstigande 45 meter inom sammanhållen bebyggelse och 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse enligt Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000. Försvarsmakten kan däremot redan i förväg meddela att Försvarsmakten kommer att motsätta sig etablering av vindkraftverk i område nr 2 och nr 3 i vindbruksplanen. Område nr 2 bör helt utgå ur vindbruksplanen då tillkommande vindkraftsverk i området riskerar att skada riksintressen som omfattas av försvarssekretess. I område nr 3 är etablering av vindkraft endast möjligt i delar av området.

I övrigt har Försvarsmakten inget att erinra.

Kommentar:

- *En generell beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del och i vilka ärenden samråd ska ske med Försvarsmakten införs i planhandlingarna enligt föreslagen text. MSA-område för Karlsborgs övningsflygplats redovisas i en karta.*

- Tidaholms kommun kommer under 2021-22 att revidera Vindbruksplanen - Tematisk översiktsplan för vindbruk, Tidaholms kommun, antagen av KF 28 sept 2010. I samband med det arbetet kommer ställning tas till om något eller några av våra utpekade områden eventuellt bör revideras. Försvarsmakten är då en av våra samrådsparter.
- Övriga synpunkter noteras.

2019-06-18 Energimyndigheten

Översiktsplanen hänvisar till kommunens vindbruksplan antagen år 2010. Vindbruksplanen innehåller tydliga avvägningar mellan olika intressen, men sedan vindbruksplanen togs fram har en uppdatering av riksintresse för vindbruk gjorts. Detta gör att ett riksintresseområde för vindbruk numer finns i kommunen på gränsen mot Falköpings kommun. Energimyndigheten ser positivt på att det nya riksintresseområdet nämns i översiktsplanen, men efterfrågar att tydliga avvägningar görs gentemot detta riksintresse. Riksintresseområdet är sedan tidigare inte utpekade som ett prioriterat område i vindbruksplanen. Energimyndigheten uppmanar således kommunen att se över sina avvägningar och väga in riksintresset för vindbruk gällande detta område.

Vidare anser Energimyndigheten att kommunen i översiktsplanen bör hänvisa till Sveriges mål om ett 100 procent förnybart elsystem till 2040 i handlingen. En ökad elproduktion från förnybara energikällor är ett nationellt intresse som måste få tillgång till mark- och vattenområden. Energimyndigheten vill här lyfta fram vikten av att möjliggöra en resurseffektiv utbyggnad av förnybar energiproduktion. En viktig aspekt av en resurseffektiv utbyggnad av vindkraften är att den behöver få tillgång till områden med goda vindlägen, detta leder till mer elproduktion per vindkraftverk och till en högre kostnadseffektivitet.

Kommentar:

- Som nämnts tidigare i samrådsredogörelsen så kommer Tidaholms kommuns vindbruksplan att revideras. Eventuella revideringar tas med i det arbetet.
- Planhandlingarna del 2 - Förutsättningar kompletteras med hänvisningen till Sveriges mål om ett 100 procent förnybart elsystem till 2040.
- Övriga synpunkter noteras.

Kommunala förvaltningar

2019-05-13 Mullsjö kommun

Kommunstyrelsen beslutar:

- att tillägga att vid större industrietableringar och vindkraft närmare än 1 km från kommungränsen, ska samråd ske med Mullsjö kommun, boende och markägare och
- att för övrigt inget ha att invanda om samråd gällande översiktsplan för Tidaholms kommun.

Kommentar:

Noteras.

2019-05-16 Kultur- och fritidsnämnden, Tidaholms kommun

Sammanfattning av ärendet

År 2016 påbörjades arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Tidaholms kommun. Grundtanken med översiktsplanen är att ge vägledning och ange en riktning för hur den fysiska miljön i form av mark, vatten och bebyggelse i kommunen ska planeras ur ett långsiktigt perspektiv. I

Tidaholms fall år 2030. Kommunstyrelsen beslutade 2019-03-06 att godkänna översiktsplan för Tidaholms kommun "ÖP2030" för samråd. Samråd om den nya översiktsplanen pågår den 25 mars till den 2 juni.

Kultur- och fritidsnämnden menar att det är en väl utarbetad översiktsplan och ser med tillförsikt fram emot att Tidaholms kommun ska få en aktuell översiktsplan att arbeta enligt.

Nedan följer några kommentarer till föreliggande översiktsplan med perspektiv på kultur, fritid och turism:

I **del 1 – planförslag** beskrivs effekter av ett befolkningsmål och att det innebär krav på att bygga idrotts- och kulturanläggningar (sid 5 och 32). Kultur- och fritidsnämnden delar inte den analysen. Det är redan hög tillgång i befintliga anläggningar och därför saknas behov av utökning även med ett ökat invånarantal. Däremot kan ett sikte på en ökad befolkning sätta fokus på att vara en attraktiv kommun för såväl nuvarande som potentiella invånare i Tidaholm. Nämnden menar även att det saknas behov av att utveckla fler kulturvandningsleder, däremot finns efterfrågan på cykelleder. På flera ställen nämns det blågröna stråket – Tidån, genom Tidaholms tätort. Kultur- och fritidsnämnden delar målet att det ska vara ett obrutet stråk, som förstärker Tidåns roll (sid 20, 32 och 36). Nämnden vill göra ett tillägg om att stråket även ska knytas samman med Tidaholms camping och Ånastigen.

Kultur- och fritidsnämnden ser positivt på ett bra och effektivt samnyttjande av kommunala lokaler samt att tillkommande idrottsverksamhet lokaliseras till idrottsområdet på Rosenberg (sid 31 och 32).

I avsnittet om landsbygd menar kultur- och fritidsnämnden att de två första punkterna (sid 23):

- *"Tidaholms landsbygd ska vara en levande del av kommunen med plats för boende, arbete och fritidsaktiviteter.*

- *Vid planering på landsbygden krävs alltid en genomtänkt avvägning mellan nybyggnation och bevarande av kulturmiljöer landskapsbild och naturvärden för rekreation och friluftsliv".*

är mycket bra, men under rubriken verksamhetsutveckling kan även kulturella och kreativa näringar läggas till. Även gällande utbyggt fibernät och bredband har detta stor betydelse för de kulturella och kreativa näringarna på landsbygden (sid 5 och 39).

I avsnittet om infrastrukturen (sid 26) instämmer kultur- och fritidsnämnden i att det är en viktig fråga att underlätta resande med kollektivtrafik till och från arbete och skola, men nämnden vill även betona vikten av goda kommunikationer och infrastruktur för besökare som vill resa till populära besöksmål och friluftsområden. Frågan om tillgänglighet, infrastruktur och kommunikation har även bäring på allas rätt att delta, t ex i fritidssysselsättningar, i synnerhet gäller detta barn och unga. Kultur- och fritidsnämnden ställer sig helt bakom prioriteringen av säkra gång- och cykelvägar samt att sträckan till Ekedalen prioriteras. I avsnittet om Biltrafik (sid 29) har kultur- och fritidsnämnden ett önskemål om tillägg av tidsbegränsade p-platser vid besöksanläggningar såsom Saga, Vulcanön och Turbinhusön för att skapa större tillgänglighet för besökare.

Det är önskvärt att man förklarar innebörden av gröna stråk mellan naturområdena på Hökensås och Platåbergen (sid 6–7). Den beskrivning som kommer 30 sidor senare skulle kunna vara lite mer uttömmande än; "Grönstråken i form av exempelvis promenadvägar fyller vidare en mycket viktig funktion som spridningskorridorer för växt- och djurlivet och för att stärka kopplingar för gående och cyklister" (sid 35).

Kultur- och fritidsnämnden instämmer i avsnitten om ”skydd för riksintressen och kulturmiljöer” och ”skydd för Hökensås och friluftsliv” att bevarande av kulturmiljöer och områden för friluftslivet ska vara viktiga hänsynstaganden vid nybyggnation och planering (sid 5, 40 och 41).

Kultur- och fritidsnämnden menar att det är av stor vikt att en kommande risk- och sårbarhetsanalys för extraordinära händelser även fokuserar på de klimatrisker som hotar några av kommunens mest värdefulla kulturhistoriska miljöer på öarna i Tidån (sid 44).

Vidare i **del 2 – Tidaholm** idag menar kultur- och fritidsnämnden att man gärna kan nämna det rika föreningslivet i de mindre orterna på landsbygden, men att det blir märkligt att bara två föreningar namnges och pekas ut specifikt – Fröjereds IF (sid 18) och Folkabo IK (sid 17). Antingen borde fler föreningar finnas med eller ingen förening namnges. Att föreningslivet har en stor och viktig betydelse råder det ingen tvekan om.

I avsnittet om turism (sid 27) bör siffrorna avrundas. Även om exakta siffror redovisas i statistiken så finns alltid en felmarginal. Fokus bör vara på att antalet gästnätter ökade.

Slutligen instämmer kultur- och fritidsnämnden i sammanfattningen av konsekvenser av planförslaget i **Miljökonsekvensbeskrivningen** (sid 31). Kultur- och naturturism är de starkaste faktorerna som Tidaholm har när det gäller att stärka sin attraktivitet inom besöksnäringen. Nämnden har även tidigare yttrat sig positivt över det mycket fina kulturmiljöprogram som tagits fram i samband med arbetet kring Översiktsplanen. Nämnden menar att programmet och planen kommer att ha en stor positiv betydelse för kommunens kulturmiljövården. Nämnden ställer sig även positiv till de förslag på uppföljning och fortsatt arbete som redovisas, i synnerhet att områdesbestämmelser upprättas för kyrkbyarna på landsbygden (sid 47).

Sammantaget en översiktsplan som beskriver ett nuläge och framtida utveckling på ett lättillgängligt och klart sätt.

Kultur- och fritidsnämnden har i ovanstående utredning pekat på några punkter där förtydligande vore bra, i några fall föreslagit kompletteringar och kommenterat planen.

Kultur- och fritidsnämndens beslut

- Kultur- och fritidsnämnden beslutar att lämna ovanstående punkter som yttrande till Översiktsplan 2030 för Tidaholms kommun.

Kommentar:

- *Text kring nybyggnation av idrottsanläggningar revideras.*
- *Ang. de gröna stråken mellan plåtbergen och Hökensås så är tanken inte att styra utvecklingen till specifika åtgärder. Istället ligger fokus på att uppmuntra till åtgärder som på olika sätt kan skapa samband mellan områdena. Samband kan gälla såväl tillgänglighet för medborgarna i form av leder, som för djur- och växtlighetens möjlighet att utvecklas i sammanhängande natur- och vattenområden.*
- *Som ett komplement till det kulturmiljöprogram som kommunen har tagit fram under 2018-2020, har även ett PM upprättats, som belyser eventuella klimatrelaterade direkta och indirekta risker på de kulturmiljöer som programmet berör.*
- *Övriga redaktionella ändringar i texten görs enligt Kultur- och fritidsnämndens synpunkter.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-28 Falköpings kommun

Yttrande

De delar som direkt berör Falköpings kommun gällande mark- och vattenanvändningen är de bestämmelser som går över kommungränsen i kartan för Tidaholms kommuns översiktsplan, men även ställningstaganden kring riksintresseområden som sträcker sig över kommungränserna samt viktiga pendlingsstråk och kommunikationer.

I Tidaholms översiktsplan är det områden utpekade med höga natur- och kulturvärden, pendlingsstråk och områden för vindkraft närmast gränsen mot Falköpings kommun. Detta överensstämmer till stora delar med Falköpings kommuns översiktsplan där stora områden omfattas av naturområden och landsbygd samt viktiga transportsamband. Vad gäller vindkraft har Falköpings kommun olika prioritet utmed gränsen mot Tidaholms kommun där vissa områden omfattas av stor restriktivitet medan andra kan omfattas av enstaka vindkraftverk samt är sekundära områden för vindkraft. Falköpings kommun har inte något utpekat område mot Tidaholms kommun med högsta prioritet för vindkraft. I de fall det kan bli aktuellt med vindkraftsetableringar i lägen nära kommungränsen till Falköping bör en samverkan och dialog kring ärendet ske.

I den första delen av Tidaholms kommuns översiktsplan framgår att de ser stora vinster med närheten till bland annat Falköping både för en ökande befolkning i Tidaholms kommun men även för en utveckling av näringslivet. Av översiktsplanen framgår att det i och med detta är väsentligt att pendlingen och kollektivtrafiken mellan Tidaholm och Falköping är välfungerande. Samtidigt saknas en tydlighet kring hur samverkan kring dessa frågor är tänkt att ske mellan Tidaholms och Falköpings kommuner.

I den andra delen av översiktsplanen, "Tidaholm idag", beskrivs i stort sett förutsättningarna och nuläget i Tidaholms kommun. Det är även i denna del som de mellankommunala frågorna finns representerade. Frågor som Falköpings kommun ser positivt på samverkan kring och som vore önskvärdt att se hur Tidaholms kommun ser på är bland annat samverkan kring räddningstjänsten (Samhällsskydd Mellersta Skaraborg), utveckling av Konstnatten och samsyn kring hantering av de riksintressen som sträcker sig över kommungränserna.

Falköpings kommun ser det som positivt att Tidaholms kommun upprättar en ny översiktsplan som sträcker sig fram till 2030 och ser möjligheter till samsyn och samverkan kring flera områden och frågor framöver.

Förvaltningens bedömning

I enlighet med kommunstyrelsens delegationsbestämmelser § 6.8 får kommunstyrelsens arbetsutskott besluta om yttrande över planer för grannkommuner. Därför föreslår kommunledningsförvaltningen att kommunstyrelsens arbetsutskott lämnar ovanstående yttrande på Tidaholms kommuns förslag till översiktsplan 2030.

Kommentar:

- *Tidaholms kommun kommer att genomföra samråd om vindkraftplacering i närheten av Falköpings kommuns gräns om det blir aktuellt.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-29 Folkhälsorådet, Tidaholms kommun

Allmänna förstärkanden ur folkhälsosynpunkt:

Utgångspunkten för diskussionen är att översiktsplanen är ett viktigt dokument för utvecklingen av den fysiska miljön i kommunen, vilken skapar förutsättningar för en bättre folkhälsa. Dokumentet lyfter i alla sina delar, inte enbart den om folkhälsa, utveckling som påverkar befolkningens hälsa på positiva sätt.

Folkhälsorådet vill skicka med några tankar utifrån Världshälsoorganisationens (WHO) arbete för hälsofrämjande stadsplanering, Healthy cities, som understryker följande:

- En blandning av bostadstyper, så som hyresrätter, bostadsrätter, radhus och villor, attraherar människor i olika skeden av livet och skapar mångfald och inkludering.
- Naturliga flöden genom gång- och cykelstråk och mötesplatser skapar en nätverkande stad. Mötesplatser är platser där en vill stanna, som människor gör till sina och som skapar identitet, t ex genom kultur. Där finns möjlighet att vila, leka och möta andra.
- Omgivningar som gynnar fysisk aktivitet gör det enkelt att göra hälsosamma val, till exempel genom att tillgängliggöra och lyfta fram vägar för cykling och gång som färdmedel, och att skapa fler möjligheter till vardagsmotion och lek där människor vistas.
- Omgivningar som gynnar trygghet, till exempel genom öppna belysta ytor och låga buskage, får fler människor att vilja vistas ute.
- Gröna omgivningar som park och natur skapar möjlighet till återhämtning. Personer som bor nära gröna områden använder dem mer ofta, vilket skapar effekter även för fysisk aktivitet.

Specifika synpunkter:

Med hänvisning till ovan nämnda punkter kring en hälsofrämjande stadsplanering har folkhälsorådet följande specifika synpunkter utifrån samrådshandlingarna:

- Avsnitt om bostadsförsörjning (s. 16): det konstateras att kommunens befolkning växer, vilket beror delvis på demografiska förändringar, bland annat det faktum att fler personer blir äldre. Detta ökar inte bara efterfrågan på bostäder men också en annan typ av bostäder, t ex trygghetsboende eller liknande boendeform med hög tillgänglighet.
- Avsnitt om utveckling av tätorterna (s. 17): i avsnittet står att "Det ska finnas en blandning av olika upplåtelseformer, hustyper, hushöjder och olika arkitektoniska uttryck". Det är positivt att en blandning av olika boendeformer lyfts, vilket ökar möjligheten att hitta boenden av olika slag och i olika prisklasser. Däremot kan en mer likformad plan för arkitektoniska uttryck som går i linje med de miljöer som finns i tätorten bidra till upplevelsen av bebyggelsen på ett positivt sätt, t ex som gjorts i Hjo kommun. Detta omskrivs också under "Kulturmiljö" (s. 20) i koppling till Tidaholms historiska utveckling och bebyggelsens tidstypiska drag – men detta framgår inte som ett ställningstagande.
- Avsnitt om utveckling av tätorterna (s. 17): i avsnittet står att "En plan för utvecklingen av Tidans i Tidaholms tätort ska tas fram". Ett förslag är att kombinera utvecklingsområden med naturområden som kan göras mer tillgängliga och trygga. Ett exempel är den del av Tidans som löper mellan Ånastigen och Vulcanön, genom Stallängsskogen. Detta är en plats som av barn och unga tidigare markerats som otrygg och som idag inte synliggör vattnet. Kanske finns utvecklingspotential att förlänga strandpromenaden på denna sträcka.
- Avsnitt om utveckling av tätorterna (s. 17): i avsnittet står att "Tidaholms centrum ska vara tillgängligt" med hänsyn till funktionshinderområdet. Det framgår inte hur detta i praktiken ska beaktas.
- Att skapa fler mötesplatser omnämns inte som ett ställningstagande även om det var en av slutsatserna i välfärdsbokslutet för 2014–2018, som en av tre punkter som bedöms kunna bidra till en bättre hälsa och social samvaro.
- Agenda 2030-målen skulle kunna kopplas till avsnitten, för att förstärka kommunens arbete kring social och miljömässig hållbarhet.

- Avsnitt om utveckling av kultur, idrott, folkhälsa och turism (s. 32): i avsnittet kopplas rörelse till GC-vägar och idrottsanläggningar. Möjligen kan en bredare definition av rörelse skapa fler förutsättningar i vardagen för motion, t ex i koppling till grönytor och spontanidrott.
- Avsnitt om utveckling av kultur, idrott, folkhälsa och turism (s. 32): i avsnittet lyfts att folkhälsan ska prioriteras vilket är mycket positivt, men samtidigt definieras inte vad som ska prioriteras. Folkhälsa kan inte vara synonymt enbart med kultur, idrott och turism, även om det är en del av folkhälsoarbetet. Något som hade kunnat lyftas fram är att hälsoskillnader mellan grupper kan förstärkas av skillnader i samhället och i samhällsplaneringen, varför ett folkhälsooperspektiv handlar om att arbeta för jämlikhet i kommunen och för levande miljöer i dess olika delar.

Folkhälsorådets beslut

- Folkhälsorådet beslutar att skicka in synpunkterna på samrådshandlingarna till samhällsbyggnadsförvaltningen.

Kommentar:

- *Kommunen kommer inte ta ett ställningstagande om arkitektoniskt uttryck i översiktsplanen. De arkitektoniska värdena för en god bebyggd miljö och en attraktiv stad är av hög vikt, och kommer att arbetas vidare med under bland annat arbetet med Tidaholms stadskärna samt vid ett tänkt gestaltungsprogram.*
- *Förhoppningen är att utvecklingsstråket längs Tidån ska kunna bidra med många kvalitéer för en långsiktigt hållbar stadsplanering. Bland dem kan nämnas att främja naturliga mötesplatser i staden, ökad tillgänglighet och tillgång till tätortsnära grönområden och förbättrade ekosystemtjänster.*
- *Översiktsplanen knyter an till våra strategiska mål 2019-2021 vilka i sin tur baseras på Agenda 2030, vilket förtydligas.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-06-02 Centerpartiet Tidaholm

I yttrandet sägs att översiktsplanens samrådsupplaga är mycket bra förutom industristråket längs väg 26 och för få cykelvägar.

Centerpartiet Tidaholm föreslår istället ett industristråk från fjärrvärmeverket ut mot Acklingakorset. Börjar man exploateringen nordväst om värmeverket kan industrierna erhålla fjärrvärme om de vill. Det är också nära till vatten och avlopp och el med hög kapacitet.

Här äger också kommunen mark som är köpt för en framtida expansion. Det ligger också närmare tätorten och det finns gång- och cykelväg i närheten.

Centerpartiets förslag ligger närmare planens text på sid 14 under: "Bidra till att minska miljöbelastningen och till förbättrad hantering av klimatförändringar", än ett industristråk längs väg 26. Det föreslås också att även cykelvägar till Folkabo och Fröjered prioriteras under planperioden.

Kommentar:

- *Tidaholms kommun står fast vid utvecklingen av industrier och verksamheter längs väg 26. Mark för etableringar i närhet till väg 26 erbjuder goda kommunikationer mot regionen i stort, vilket motsvarande utveckling i direkt anslutning till Tidaholms tätort inte kan erbjuda idag. En fortsatt utveckling av våra befintliga industriområden kring fjärrvärmeverket är*

fortfarande möjlig och lämplig, och borde ske i kombination med industristråkets tänkta utveckling. Översiktsplanen har uppdaterats med ett område för verksamheter och industri vid Tidaholms tätort, som ansluter mot utvecklingsstråket för industri och verksamheter vid väg 26. Detta för att tydliggöra en möjlig sammankoppling mellan befintlig industri vid Tidaholm och tänkt industristråk vid väg 26. Även det befintliga industriområdet vid Tidaholms tätorts västra del har tydliggjorts i såväl planförslag som områdesanvändning.

- Övriga synpunkter noteras.

2019-06-04 Skövde kommun

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att från Skövde kommun överlämna yttrande enligt nedan på Översiktsplan 2030, som nu är ute på samråd.

Bakgrund

Tidaholms kommun arbetar med att ta fram en ny översiktsplan och har gett Skövde kommun möjlighet att yttra sig på förslaget under samrådet. Planförslaget beskriver den framtida utvecklingen i Tidaholms kommun och sträcker sig fram till 2030.

Skövde kommuns yttrande

Skövde kommun har inget att invända mot förslaget till översiktsplan för Tidaholms kommun. Skövde kommun håller med om att väg 26 är viktig, inte bara för Tidaholm utan för Skaraborg som arbetsmarknadsregion och vår koppling mot Jönköping.

Skövde kommun delar även Tidaholms bedömning av kommunens roll i regionen.

Kommentar:

Noteras.

2019-06-05 Habo kommun

Beslut

Kommunstyrelsen lämnar följande yttrande:

Habo kommun ställer sig positiva till Tidaholms kommuns förslag till översiktsplan. Habo kommun förutsätter att en dialog förs med Habo kommun vid förändrad markanvändning intill kommungränsen eller andra förändringar som kan påverka Habo kommun.

Ärendebeskrivning

Tidaholms kommun har bjudit in Habo kommun till samråd för deras översiktsplan "Översiktsplan 2030.

Tidaholms översiktsplan tar upp relevanta mellankommunala intressen som berör Habo kommun såsom infrastrukturfrågor (väg 26) samt riksintressen som berör flera kommuner. Hökensås lyfts särskilt, även det gemensamma projektet Outdoor Hökensås.

Tidaholms kommun pekar i översiktsplanen ut ett tyst område som berör delar av Hökensås. Det tysta området angränsar till Habo kommun. Habo kommun ser inte att det tysta området utgör någon intressekonflikt eftersom det angränsande området i Habo kommun ingår i riksintresse för friluftslivet, naturvård samt det rörliga friluftslivet kring Vättern med öar och strandområden.

Kommentar:

- Tidaholms kommun kommer att ha en dialog med Habo kommun om eventuellt förändrad markanvändning intill kommungränsen eller andra ändringar som kan påverka Habo kommun.
- Övriga synpunkter noteras.

Övriga

2019-04-10 Svante Schultz

I sitt yttrande skriver Svante Schultz att Tidaholms kommun prioriterar att köpa in fastigheten Ryttningstorp. Fastigheten skär 26:an på båda sidor av vägen. Fastigheten gränsar med Tidaholms kommuns mark som angränsar i höjd med/bakom fängelset. Det kommer att bli enkelt att knyta an med industriområdet där. Samt TEAB matarledning ligger där.

Kommentar:

Synpunkten noteras. En vidareutveckling av industrier och verksamheter längs väg 26, från området vid Suntak till och med Acklinga, ligger i linje med intentionerna i Översiktsplanen.

2019-04-24 Pia

Yttrandet gäller utveckling kultur, idrott mm.

” Självklart så ska idrottshallen på nya området Rosenberg vara i så god storlek (minst 1 ½ halls mått) så att våra unga, gamla och medelålders kan få hålla på med idrott, rörelse m.m. I synnerhet som flickidrott ofta kommer i kläm/ efter pojkidrott så otroligt viktigt att efterfrågan och önskan om tillräcklig hall följs.”

Kommentar:

Synpunkter noteras.

2019-05-09 Tobias Henning

Tobias Henning påpekar om ett faktafel samt har en invändning mot en formulering i förslaget till ÖP.

Faktafel i Planförslaget:

På sida 24 står det: "Det är viktigt att det finns skolor även i de mindre tätorterna, vilket det idag finns i Ekedalen. Dock saknas skola i Madängsholm." - I denna mening saknas Fröjereds och Valstads skolor!

Invändning mot beskrivning i del 2 "Förutsättningar":

På sida 22, under kollektivtrafik, står det att det finns busslinje till Jönköping. Detta stämmer inte. Det har inte funnits sedan 2013 när Swebus lade ner linjen. Det går att hjälpligt ta sig fram genom byte till tåg i Mullsjö, men detta kan inte betraktas som att det finns en busslinje till Jönköping då det är en hopplöst omständlig resa som inte funkar för arbets/studie-pendling.

På sida 24 står det att Tidaholm har bra kollektivtrafik till närliggande städer - men detta stämmer verkligen inte när det gäller Jönköping. Det finns ingen anledning att skönmåla verkligheten i ett bakgrundsmaterial som detta. Det står att restiden till Jönköping med buss är ca en timme. I den bästa av världar (dvs några få resor om dagen och när inga tågförseningar äger rum) tar det en timme och tio minuter. Viktigt att påpeka är också att resan innefattar ett byte, vilket inte är särskilt optimalt om man arbetspendlar dagligen, och innebär en påtaglig sårbarhet. Bra om detta framkommer i detta bakgrundsmaterial.

Kommentar:

- *Faktafel justeras i granskningshandlingarna av ÖP.*
- *Texten om bussförbindelser kommer att uppdateras i och med förändrade resmöjligheter till Jönköping under 2020.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-15 Anonym

Personen undrar varför man inte satsar på Fröjered före de andra samhällena. Vidare sägs i yttrandet att det vore bättre med en cykelbana mellan Fröjered och Tidaholm, det finns ett fint bad i Fröjered dit många från Tidaholm åker till samt ur miljösynpunkt är ju också viktigt. Vägen är smal och krokig med mycket tung trafik.

Kommentar:

- *Kommunen har tagit ställning till att ur utvecklingssynpunkt prioritera Tidaholms tätort högst. Därefter prioriteras Ekedalen och Madängsholm, vilket även är de två övriga tätorterna i Tidaholms kommun baserat på befolkningens mängd. De har en befolkning på 400-500 invånare var och har ett strategiskt läge i förhållande till våra två största pendlingsorter Skövde och Falköping, samt mot Tidaholms tätort. De har dessutom goda bussförbindelser mot nämnda orter. Kommunen kommer inte i lika hög grad aktivt arbeta med en kommunal bostadsutveckling, men kommer givetvis uppmuntra och stödja en utveckling av övriga orter genom främst privata engagemang.*
- *Tidaholms kommun kommer fortsätta arbeta med att succesivt utveckla cykelbanor mot fler målpunkter utanför Tidaholms tätort. I en första prioritering finns Ekedalen.*

2019-05-15 Susanne Ljungblom

Yttrandet gäller cykelväg mellan Tidaholm och Fröjered. Den behöver prioriteras före den mellan Tidaholm – Ekedalen. Susanne påpekar att i Fröjered finns en jättefin badplats med kiosk, dusch, vattentoalett, grillplats, lekplats som är storbadytter m.m. Många tonåringar cyklade sommaren 2018 från Tidaholm för att bada. Det är en smal och krokig väg mellan Tidaholm och Fröjered där det åker många bilar och en hel del kör väldigt fort. Att det ännu inte skett en dödsolycka med cyklist är bara tur. Cyklar inte själv den sträckan på grund av riskerna. Skulle det finnas en cykelväg skulle Susanne cykla en hel del.

Kommentar:

- *Se kommentar ovan.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-29 Anonym Naturist

Saknar karta över badplatserna i kommunen som boende vet vi kanske var platserna är men som turist vore det bra att ha tillgång till en karta även på hemsidan.

Skulle också vilja att en badplats vore upplåten för nakenbad. I dag har man bara Habo kommuns officiella nakenbad norr om hamnen i Baskarp. Det har varit igång ett antal år men det har inte slagit igenom så bra. Dels är det Vätternvatten och det är bara ibland som det är tillräckligt varmt sedan ligger badet nedanför en skogbevuxen sandås vilket gör att redan kl. 16 ligger hela badet i skugga så det går inte att åka dit efter arbetet och sola. Förra året var det varmt men ändå var det som mest 10 nakenbadare och ca. dubbelt så många textilbadare.

Nästa bad i närheten är Truvebadet i Lidköping med goda parkeringsplatser och stora ytor att sola på där är också alltid 30 - 50 nakenbadare. Men fram och tillbaka blir det en resa på 20 mil så numera blir det möjligen en gång per säsong.

Sedan är det västkusten där finns flera bad att välja på men det är ännu längre bort. Så därför är det bra med ett bad i närheten.

Kommentar:

- *I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. En översiktsplan tar därför upp mark- och vattenanvändning ur ett övergripande perspektiv och ska vara vägledande under lång tid framöver. Det övergripande planerings sättet innebär att man inte i detalj anger vilken specifik plats som skall nyttjas på vilket sätt, utan mer om området i stora drag är tänkt att bevaras, utvecklas eller förändras på något sätt. Därför kommer översiktsplanen inte omfatta den typen av detaljeringsgrad som utpekande av specifika badplatser innebär, samt heller inte redovisa dessa på översiktsplanens kartor. Att badplatserna finns tydligt utmärkta på ex. turistkartor är dock en bra synpunkt, vilken förmedlas vidare till berörda förvaltningar.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-29 Miljögruppen FramTid

Miljögruppen FramTid har den senaste tiden granskat och diskuterat innehållet i den framtagna översiktsplanen. FramTid har sammanfattat sina synpunkter på de områden som rör Tidaholms klimat - och miljöarbete, med hopp om att översiktsplanen ska skärpas betydligt mer i den slutgiltiga versionen.

Klimatmål och utveckling:

Agenda 2030 syftar till att förverkliga de internationella mål som satts upp för att påverka människors vardag världen över. Handlingsplanen för Agenda 2030 som regeringen tagit fram ska ge möjlighet för beslutsfattare att agera inom en rad olika områden. Detta för att bidra till utvecklingen mot ett hållbarare samhälle enligt det antagna Paris-avtalet. I handlingsplanen står det uttryckligen att kommuners agerande är avgörande för att denna förändring av samhället ska vara möjlig att genomföra. En översiktsplan som antas i syfte att lägga grunden för kommunens utveckling fram till 2030 borde därför rimligtvis sträva efter att i det längsta uppfylla de ambitioner som antagits av Sveriges regering. Miljögruppen FramTid ställer sig frågande till att så är fallet med den föreslagna översiktsplanen för Tidaholms kommun.

På sida 25 i MKB sammanfattas förväntade konsekvenser av planförslaget vad gäller Klimat, Transporter och Energi. Det finns en tydlig motsättning mellan expansionen av Tidaholm och klimatgynnande satsningar på infrastruktur. Att prioritera en utvidgning av väg 26 och 193 framför en kraftig utbyggnad av cykelvägar framstår som märkligt enligt ovannämnda mål. Kommunen borde snarare satsa på fler närliggande arbetsmöjligheter än att utöka pendlingen till kringliggande tätorter. En mer rimlig ambition skulle vara att i det längsta minska på pendlingstrafiken för personbilar, med tanke på att det svenska transportsystemet idag står för en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Istället bör resor med kollektivtrafik underlättas, till exempel genom att sänka kostnader och ge förslag till nya busslinjer.

Tidaholms kommun eftersträvar enligt översiktsplanen att fasa ut fossila bränslen för uppvärmning av bostäder och verksamheter, med målet att vara fossiloberoende år 2030. En del av denna lösning består idag av det nybyggda fjärrvärmeverket. Samtidigt finns det väldigt få förslag till hur detta ska kompletteras för att skapa ett mer flexibelt och robust system. Enligt översiktsplanen ska solceller monteras vid nybyggnationer och renoveringar av kommunens fastigheter där det är tekniskt och ekonomiskt försvarbart. Hur görs denna bedömning? Inom vilken tidsperiod bedöms ekonomiska faktorer i detta fall? Omställningsarbete kan på kort sikt sällan förenas med ekonomisk vinst, vilket gör att denna typ av vaga formuleringar generellt motarbetar de investeringar som krävs för att uppnå antagna klimatmål.

”Sammantaget bedöms planförslaget innebära små negativa [konsekvenser] för aspekten Klimat, Transporter och Energi.”

Meningen avslutar reflektionen kring översiktsplanens påverkan på Klimat, Transporter och Energi. Att överhuvudtaget anta en plan som bedöms vara otillräcklig för att uppnå antagna klimatmål framstår snarast som ignorant inför de utmaningar som samhället står inför.

Biologisk mångfald:

De senaste månaderna har flera rapporter visat på en accelererande utrotning av djur och insekter världen över. Ett rikt växt – och djurliv är avgörande för att trygga människans framtida matförsörjning, då pollinatörer som t.ex. humlor och solitärbin fyller en oersättlig funktion i det svenska jordbruket. Det är därför beklagligt att översiktsplanen nästan uteslutande omnämmer termen biologisk mångfald i samband med antagna mål. Det finns knappt några faktiska förslag på åtgärder som kan bidra till en ökad biologisk mångfald i kommunen. Snarare verkar det som att fokus ligger på att prioritera en utökning av parker i anslutning till tätorten, vilket motverkar nödvändiga åtgärder.

Linköpings kommun har nyligen beslutat att till stor del upphöra med klippning av gräsmattor för att främja ett rikare växtbestånd och på så sätt ge förutsättningar för bin, humlor och fjärilar att trivas. Det har visat sig vara kostnadseffektivt då det krävt mindre skötselarbete och dessutom väckt engagemang i frågan bland orsbefolkningen. Det finns flera exempel på gräsytor i Tidaholm som skulle passa utmärkt för liknande åtgärder. De som nu klipper gräsmattor skulle exempelvis istället kunna rensa vägrenar från lupiner. Få områden är så enkla att förändra som främjandet av biologisk mångfald. De ängsmarker som skapas fyller även ett folkbildande värde, då till exempel skolklasser kan inkluderas i inventering av växter och insekter.

Cykling:

Som nämnts ovan, finns det mycket övrigt att önska i planförslaget vad gäller prioritering av cykelvägar. Kommunen har redan misslyckats med tidigare uppsatta mål vad gäller utvidgning av cykelvägar mellan Tidaholms tätort och kringliggande bebyggelse. Det är därför beklagligt att det inte finns högre ambitioner framöver, särskilt som klimatmålen är helt beroende av en omfattande omställning av transportsektorn. Det borde ligga i kommunens ekonomiska intresse att investera i alternativ till pendling med personbilar, då fossila bränslen enbart kommer bli dyrare och därför automatiskt tvinga fram andra lösningar, där cykelpendling är oerhört viktig. Självklart räcker det inte enbart med en utbyggnad av cykelvägar, utan det skulle behövas en helhetslösning där kommuninvånare som cykelpendlar premieras, till exempel genom betald pendlingstid.

Detta kräver samtidigt en attitydförändring hos den enskilde kommuninvånaren avseende cykling. Det måste bli en del av det vardagliga livet att använda sig av cykeln som transportmedel till och från arbete, skola och övriga ärenden. Kommunen har därför ett ansvar i att skapa trygghet för cyklister i

Tidaholm. Cykelöverfarter behöver göras säkrare med hjälp av trafikljus och cykelvägarna måste prioriteras när det gäller snöröjning, för att stimulera cykelpendling vintertid.

Vatten:

Det är oerhört viktigt att dricksvattnet i Tidaholms kommun håller en god kvalitet, såväl för människor som för djur och insekter. Samtidigt är utvecklingen vad gäller utökade skjutningar över Vättern alarmerande, om det ska vara möjligt att framöver kunna trygga rent dricksvatten, till de invånare i kommunen som är beroende av vatten från Vättern. Finns det några långsiktiga strategier för att påverka föroreningar i form av tungmetaller i Vättern?

Exploatering av nya markområden:

Den nya översiktsplanen har ett genomgående fokus på att främst exploatera områden i anslutning till Tidaholms tätort. Detta innebär i flera fall att mark, som enligt miljöbalken bör skyddas, tas i anspråk. I en situation där såväl odlings – som betesmark framöver blir avgörande för att trygga Sveriges framtida matproduktion, är det ytterst förvånande att se hur kommunen planerar expandera tätorten de kommande åren. Område B beskrivs i planen på sida 21 som ett område bestående av 3 hektar jordbruksmark, med goda förutsättningar för exploatering. Är detta verkligen att försvara samhällets intressen på lång sikt?

Ett annat exempel är Område E, vilket sträcker sig mellan tätorten och Helliden. Helliden beskrivs i översiktsplanen som ett viktigt naturnära område och anses vara en stor tillgång till kommunen. Samtidigt planeras bostadsbyggande på ytor som direkt kommer motverka dessa värden, då särskilt betesmark är avgörande för att bibehålla en hög biologisk mångfald i regionen. Likadant är det med Natura 2000-området Eldslyckan – Kobonäs, vilket riskerar påverkas negativt vid utvidgning av Tidaholms tätort.

Miljögruppen FramTid har väldigt svårt att se hur kommunens planer för Tidaholms tätort överhuvudtaget går att förena med de långsiktiga mål som satts upp såväl nationellt som regionalt för att skapa ett klimatmässigt hållbart samhälle. Särskilt som det finns områden i kommunen som inte skulle kräva exploatering av ny mark för husbyggnation, däribland hustomter i Fröjered. Den enda rimliga förklaringen till att översiktsplanen till stor del bortser från dessa faktorer, är att den i huvudsak verkar drivas av ekonomiska incitament, snarare än klimatmässiga. Miljögruppen FramTid ställer oss ytterst kritiska till detta förhållningssätt, då det riskerar få förödande konsekvenser för framtida generationer. De efterlyser därför en betydligt skarpare analys av risker med det framlagda förslaget, samt ett förhållningssätt som går i linje med Agenda 2030, snarare än kortsiktiga tillväxtmål.

2019-06-02 Komplettering Miljögruppen FramTid

Skolan har en viktig uppgift att integrera klimat- och miljökunskap i undervisningen på ett tydligt och konkret sätt. Det är viktigt att eleverna får förståelse för naturens kretslopp och vårt beroende av fungerande ekosystem som ger ren luft, vatten och levande jord som kan producera den maten m.m. Som vi behöver för vårt liv och försörjning. Barnen och ungdomarna kan sedan i sin tur påverka sina föräldrar att ta ett mer aktivt ansvar för sin konsumtion av mat, kläder och vardagskonsumtion och resor m.m.

Ungdomarsmedverkan i översiktsplanarbetet är viktigt då de har ett starkt egenintresse av sin framtid och ofta har viktiga och kloka synpunkter och kunskaper! (se Chalmers-studenternas examensarbete 2013 på temat "Ett framtida hållbart Tidaholm", fördjupningsprojekt nr.13).

Ställ krav på företagen och verksamheter i kommunens egen regi, att de liksom de nya företag som kommer till kommunen, arbetar aktivt för att minimera klimat och miljöfarliga utsläpp och material och tar hand om det egna avfallet enligt exakta föreskrifter.

Skapa möjligheter att ta vara på det sociala kapitalet för att skapa trygghet i skolorna, vården och omsorgen som ett komplement till den avlönade personalen när pengarna tryter. Att hjälpa och bry oss om varandra är något av det mest grundläggande och meningsfulla i livet... Något vi behöver lyfta fram och utveckla mer!!

Kommentar:

- *Syftet med utvecklingen av verksamheter och industrier i närhet till väg 26 är just att möjliggöra en bra plats för företagande inom kommunen. Goda kommunikationer är viktigt för alla, såväl företag som arbetskraft, och genom att möjliggöra plats för verksamheter med goda kommunikationer för transporter regionalt och globalt, möjliggör vi ett gynnsamt företagsklimat för våra företag att kunna växa och utvecklas även inom en mindre kommun som Tidaholm. Att dessutom kunna koppla verksamhetsområdet vid väg 26 genom gång- och cykelvägar mot Tidaholms tätort samt Ekedalen, gynnar även ett klimatsmart resande för lokal arbetskraft.*
- *I samband med nybyggnationer upprättas en lönsamhetskalkyl gällande solcellsanläggning tillsammans med leverantör och konsult. Sedan sker en politisk bedömning i projektets styrgrupp om investeringen ska utföras eller ej. Utvecklingen av solceller och andra klimatneutrala energianläggningar går hela tiden framåt, vilket gör det svårt att göra en rättvis jämförelse mellan projekt. Bedömningen görs projektspecifik och utifrån dagens möjligheter och krav på anläggningar.*
- *Översiktsplanen är ett övergripande planeringsdokument, som inte i detalj specificerar vilka åtgärder som ska göras i exempelvis klimatarbetet. Planen ska skapa möjligheter för att framtida åtgärder kan genomföras, samt gynna en hållbar utveckling i stort.*
- *Tidaholms kommun kommer fortsätta arbeta med att succesivt utveckla cykelbanor mot fler målpunkter utanför Tidaholms tätort. I en första prioritering finns Ekedalen, vilket ligger inom*
- *En utveckling av Tidaholms tätort bör alltid ske på ett långsiktigt hållbart sätt, även i de fall nya markområden måste tas i anspråk. I alla frågor som rör exploatering och ianspråktagande av mark görs en avvägning mellan olika intressen. I de fall det finns bevarasvärd natur, som exempelvis mark med en speciell typ av kvalitet gällande djur- och växtliv, är alltid målsättningen att planlägga för att kvalitéerna ska kunna bibehållas. I många fall kan man gynna både en god samhällsutveckling, samt bibehålla spridningskorridorer, gröna stråk eller kilar med vegetation och vatten som är viktiga för den biologiska mångfalden. Att ett område tas i anspråk behöver inte nödvändigtvis innebära att alla naturvärden går förlorade. Om intressena inte går att kombinera ställs alltid avvägningen vad som gynnar det allmänna intresset mest, ofta i en s.k. strategisk miljöbedömning eller riktad miljökonsekvensanalys. I den kommer man fram till om utvecklingen är rimlig med i relation till konsekvenserna. Om en sådan utredning krävs så görs den i samband med detaljplanarbetet, och kommer i så fall vara en lagstadgad del i planläggningen av de föreslagna utvecklingsområdena i översiktsplanen.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-30 Lennart Axelsson

Del 1

Sid 24: Det är viktigt att det finns skolor även i de mindre tätorterna, vilket det idag finns i Ekedalen. Det finns skolor i Valstad och Fröjered också! (I vart fall än så länge)

Sid 41, 42. Kartan visar riksintresse Kobonäs och förbi Fröjered. Texten säger riksintresse Kobonäs-Orleka. Det är väl texten som är rätt.

Del 2

Sid 26 står: På Hellidsberget ligger Hellidens folkhögskola. Skolan erbjuder grundläggande gymnasieutbildning, men också specialutbildningar inom grafik, fotografi, keramik och silversmide. Förslag: På Hellidsberget ligger Hellidens folkhögskola. Skolan erbjuder allmän kurs som kan ge gymnasiekompetens, men också specialutbildningar inom grafik, fotografi, keramik och silversmide. Tiden går och nu byggs Rosenberg, när översiktsplanen är klar är kanske även skolan klar.

Sid 41 byggnadsminnen: Det föreslås att man anger att det är byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen som räknas upp. På Wikipedia är Kunglena Kungsgård byggnadsminne, inte Kunglena Bosgård (hittar inget om detta på RAA:hemsida). Kunglena Bosgård var på förslag för några år sedan. Dessutom är numera Suntaks gamla kyrka ett statligt byggnadsminne.

Kommentar:

- *Justeringar görs i granskningshandlingarna efter lämnade synpunkter.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-30 Olofstorps vägsamfällighet och kringliggande fastigheter

Boende inom området Olofstorps Vägsamfällighet och kringliggande fastigheter i området ca 30 st. i detta område och i samband med att översiktsplanen 2030 för Tidaholms kommun fastställs är ett krav från boende att en detaljplan upprättas.

I dag upplevs det av många boende i området att man utan grannars medgivande och byggnadslov kan utföra förändringar och tillbyggnader utan någon som helst styrning via lagar och förordningar. Boende inom området Olofstorps Vägsamfällighet och kringliggande fastigheter i området kräver styrning så tillbyggnader och förändringar sker enligt lagar och detaljerad detaljplan.

Bilaga Fastighetskartan, en del av bebyggelsen saknas.

Kommentar:

- *Vi strävar efter en god bebyggelseutveckling i samtliga orter inom Tidaholms kommun. De flesta till- och ombyggnader som hör till bostadshus eller komplementbyggnader är bygglovspliktiga. Om byggnaden inte innefattas av detaljplan prövas om- eller tillbyggnaden i bygglovet enligt de förutsättningarna som annars skulle prövats i detaljplanen. Att stävja otillåten bebyggelse, så som svartbyggen, är en del i kommunens tillsynsarbete och en viktig del för att komma tillrätta med uppförande av en ohållbar bebyggelsestruktur. I mindre orter eller otillgängliga områden finns en problematik kring att uppmärksamma otillåten bebyggelse när den uppförs. Där spelar allmänheten en viktig roll i att påtala mindre lämplig bebyggelse när den så uppkommer.*
- *All planläggning av områden sker på uppdrag av beslutande nämnd. Även prioritering av vilka områden som ska planläggas beslutas politiskt. Kommunen har under en tid haft brist på planlagd mark för att möta en ökande efterfrågan på bostäder och verksamheter, varför detta har varit prioriterat.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-05-31 *Wiveka Johansson*

Det har lämnats följande yttrande/ kommentarer:

- Det finns i nuläget många som cyklar mellan Fröjered och Tidaholm. Vägen är smal och sikten är skynd på flera ställen och obehagliga/farliga trafiksituationer uppstår. En cykelväg skulle göra situationen för cyklister betydligt säkrare och fler skulle använda cykel för att ta sig till Fröjered eller omvänt för att ta sig till Tidaholm.
- Eftersom många använder vägen genom Fröjered som pendlar väg behöver man "hjälpa" förarna att hålla hastighetsbegränsningarna genom samhället samt att tillrättalägga en säker miljö för cyklister och fotgängare inom samhället.
- Det behöver också arbetas för att åka kollektivtrafiken till och från Fröjered.
- Boende i Fröjered har liknande pendlingsavstånd till Skövde som boende i Ekedalen. Detta går att det är viktigt att planera och underlätta för nybyggnation i byn.
- Sist men inte minst anser jag att det är av vikt för en levande landsbygd att skolan behålls i nuvarande omfattning. Elevantalet har varit nere på låga nivåer men vänder nu uppåt igen och skolorna i tätorten kommer att ha svårt att få plats med elever från Fröjered.

Kommentar:

- *Tidaholms kommun kommer fortsätta arbeta med att succesivt utveckla cykelbanor mot fler målpunkter utanför Tidaholms tätort. I en första prioritering finns Ekedalen.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-06-01 *Lennart Ström*

Synpunkter på Översiktsplan Tidaholm 2030

Landsbygden och småstäder är starkt hotade och flykten går till de tre stora städerna. Jag vet att många har lagt ner ett fantastiskt arbete på detta förslag men rullar på i lite gamla hjulspår för att "rädda" Tidaholm behövs nytänk. Om det här planen genomförs så kommer antalet invånare minska, inte öka.

Vårt samhälle står inför mycket stora förändringar och planen genomsyras av "att det var bättre förr" och vi hoppas desperat att vi kan backa tiden.

Vem vill bo i Tidaholm och hur?

Vilka kommer att vilja flytta till Tidaholm och varför? Billigt boende, ligger på pendlingsavstånd till tre närliggande städer, nära till naturen och Apotek, Närhälsan så länge vi får ha dem kvar. Dessa fördelar är inte unika för Tidaholm och konkurrensen om invånare dvs skattebetalare är stor.

Det som är mycket unikt för Tidaholm och som är vår största tillgång i framtiden är fisket, den mycket varierande naturen i kombi med tystnaden som är en mycket eftersökt handelsvara. Kanske vi är hemmablinda, fel vi är hemmablinda. Jag bodde utomlands i många år och ett år jobbade jag 4 dagar i veckan i Finland (maj/juni) jag blev helt chockad – det finns inget som är vackrare än en nordisk vår helt unik. När man bodde här så uppskattade man givetvis detta men inte trodde man att det var världsunikt.

Lite mer: Jag besökte en gård som hade en otroligt vacker gran, den vackraste jag sett. Han som ägde gården var född där och sett den varje dag hela sitt liv. Han blev mycket förvånad när jag nämnde det, han tittade på granen blev tyst och så sa han "Det har du rätt i jag har inte sett hur vacker den är!"

Så är det med oss alla vi blir hemmablinda den blindheten är ett stort hot mot Tidaholms överlevnad. Kort Tidaholmare är helt enkelt bortskämda. Nu håller vi på att förstöra våra mest värdefulla tillgångar inte medvetet men i god tro. Jag hoppas verkligen att vindkraftsparken i Velinga/Härja/Daretorp kan stoppas. Och att lägga en Bergtäkt på 300 m höjd i Härja är nästa kriminellt - den hörs nu till Blåhult, Bredsjön, Grimmestorp och Råmmarehemmet, så där förstör vi vår unika tystnad. Så området som anges som föreslaget Tyst Område i planen kan strykas.

Lite unikt är att Hökensås Naturreservat är ett fredat område för inplanterad fisk! Utanför reservatet får man inte plantera in främmande arter. (Fisket ska vara kvar givetvis). Lessenkunde inte låta bli att notera.

Nu till landsbygden

Visst billigt boende ish hyresbostäder är mycket efterfrågat i tätorter och visst kan vi bygga billiga hyresbostäder så får vi nog hit folk men det är knappast inte unikt för Tidaholm, många konkurrerande orter.

Nu för att bygga nytt på landsbygden måste man ansluta sig till kommunens vatten och avlopp vilket tycks ha mer att göra med att generera inkomst för kommunen (många fattiga kommuner kör den modellen).

Vad man har glömt i ÖP är att många vill bo på "landsbygden" för tystnaden och naturen med lite mark för småbruk eller häst.

Vad händer med våra smågårdar och alla småtegar? Det är varierande natur som skapar mångfald i naturen betes- och ängsmarker försvinner med rekordfart och inget i ÖP tar upp detta men nämner att det ska bevaras. Alltför ofta Ord förblir ord.

I kort säger planen: Stäng landsbygden – bara jordbruk, skogs- vindindustri och bergtäkter (högt belägna) ska få förekomma. Tänk OM.

Turism har en enorm potential

Turism är en mycket stor business och ökar explosionsartat i världen. Fråga! Hur ska turister kunna komma till Hökensås för att vandra, fiska mm på Hökensås? Och boende i Tidaholms kommun som vill fiska, bada i Havssjön eller plocka svamp. Hela vår syn på turism fokuserar på bilturism! Ja det är omöjligt att komma hit annorledes.

Jag var på Grönland för några år sedan full med kineser som ska titta på is och få lite frisk luft på en kort semester. Från Shanghai medelklass mestadels unga och pengar har dom. De skulle uppskatta Skogen, Naturen och Tystnaden. Och fisket. Vi har t.ex lodjur ish Härjagruppen (som inte ens nämns i ÖP) varg förekommer och järv finns numera i Tiveden. Vi har också mycket rovfågel både kungs- och havsörn. Berguv såg jag flera gånger i Härja för några år sedan. Vi har avsevärt mer än vi tror. Tråkigt nog så fokuserar man i miljökonsekvensbeskrivningar (för t.ex vindkraft) på att det inte finns något av värde eller att det inte stör och vi får en helt förvrängd syn på våra naturvärden.

Lägg upp en busslinje Centralort – Daretorp – Blåhult – Härja – Velinga – Tidaholm – Madängsholm – Ekedalen – Tidaholm. Helst skulle det också vara en anslutning till Habo.

Från Habo mot Härja har ett flertal hus (typ stora) byggts på senare tid. Intressant!

Ringde madame lutuss idag (ullspinneri i Madängsholm). Vi var mycket i Skottland där finns det några ullspinnerier med parkeringsplatsen full med turistbussar vilken business.

Madame lutuss gick i pension förra året och såg framemot att äntligen jobba heltid med spinneriet. Tyvärr blev hon uppsagd från lokalerna och kunde därmed ej fortsätta. Hon ansåg att hon ej skulle klara att flytta. Det var ju ganska häftiga maskiner. Detta var en mycket stor förlust för Tidaholm. Hur kunde det hända och varför fick det hända?

Tyst område

Enligt förslag Brita Bromander et al.

Dvs Blåhults kapell – Sjogerdala – Härja kyrka -söderut till Baremosse.

Kommentar:

- *Som nämnts tidigare i samrådsredogörelsen så kommer Tidaholms kommuns vindbruksplan att revideras. Eventuella revideringar tas med i det arbetet.*
- *Vi tror starkt på att växa tillsammans inom regionen. Skaraborg och dess orter tjänar på att dra nytta av varandras framgångar, snarare än att arbeta som konkurrenter. Ett stort arbete som gjorts för att marknadsföra Tidaholm, både lokalt, regionalt och nationellt är arbetet med Tidaholms platsvarumärke. Ett arbete som förhoppningsvis lyfter fram Tidaholm än mer som en plats värd att besöka.*
- *För resonemang kring turism, tyst område och kollektivtrafik, se kommentarer till yttrande nedan.*

2019-06-02 Brita Bromander m.fl.

Inledning

Hökensås känns som ett glömt område, om det inte gäller naturreservatet, i den här översiktsplanen, och i synnerhet Härja församling. Anna-Karin Skatt skriver i del 1 sid 3 "Hökensås med sin fantastiska natur är fortfarande vår gröna fristad". Vad menar hon med detta? Är det bara området kring Nordic Camping som är Hökensås? Är det den norrländska tallskogen som är vår tillgång?

Hökensås är en rullstensås som är ett grönt stråk och sträcker sig genom hela den östra delen av kommunen. Det markerade området på sid 42, del 1 är bara en liten del av ett unikt område. På sid 41 spalt 3 står att "Hökensås utgör riksintresse för friluftslivet i kommunen med särskilt goda förutsättningar för naturupplevelser och friluftaktiviteter" o s v. Vidare kan man läsa i del 2 sid 48 första spalten tredje stycket "Hökensås naturvårdsområde utgör en del av Hökensås". Vi skulle vilja säga "endast en liten del av Hökensås friluftsområde". Naturen påminner i vissa fall en hel del om Tivedens nationalpark. Det vi vill framhålla är att Hökensås är så mycket mer än bara området kring Nordic Camping. Hökensås finns i Härja, Velinga, Daretorp m fl socknar. Där finns det variation i naturen, inte bara tallskog. Här finns rara växter. Här kan man komma nära djur. Här träffar man på små torp och gårdar som har en egen historia.

Här i Härja bor flera långpendlare, på grund av att vi har närhet till Jönköping. För vissa av oss är det faktiskt närmare till Habo än till Tidaholm eller Jönköping än till Skövde. Kommunen verkar bara vara intresserade av oss när det gäller att ställa upp vindkraftverk, som ingen av oss i det här området vill ha. För att visa kommunen att det finns människor i det här området också, har vi ställt samman följande reflektioner på översiktsplanen:

Tysta områden

Enligt "Översiktsplan 2020" del 1 sid 35 skriver ni " Tystnaden är en viktig resurs som bedöms bli en birstvara i framtiden. Vidare står det " tysta områden avser vidare sammanhängande områden som

är relativt fria från störningar i form av buller från bland annat trafik och industri." Vindbruksplanen ska revideras och hänsyn bör tas till den nya planen, men man bör beakta att vindkraft anses vara industri. Hur lämpligt är det att sätta upp vindkraftverk i ett område som är så högt skattat av naturvårdsmyndigheten. På olika kartor i Översiktsplanen finns utritade industriområden och i nära anslutning till dessa bör även vindindustrin placeras, då det redan finns ett industribuller där och närheten mellan producent och konsument minimeras.

Vi menar att eftersom det anses att vi har för få tysta områden är det lämpligt att utvidga Hökensås tysta område med en delning av Hökensås södra vindbrukområde i en östvästlig linje från Blåhults kapell – Sjögerdala – Härja kyrka och sedan rakt söderut mot Mullsjö och som en naturlig fortsättning följa gränsen mot Mullsjö i riktning mot Bare mosse.

EU:s direktiv om tysta områden säger att de måste skyddas och bevaras. "Bullerföroreningar är ett stort problem för Europas miljö. Transport och industri är de främsta orsakerna till oro och långvarig exponering kan skada människors hälsa och påverka ekosystemen negativt. Den europeiska lagstiftningen syftar till att minska bullerföroreningar och framhäver behovet av att bevara områden som för närvarande inte påverkas. Dessa så kallade lugna områden är en viktig del av den europeiska ljudbilden och kan erbjuda fristad bort från buller."(EES-rapport nr 14/2016).

Vi är fundersamma kring tanken på "gröna stråk". Enligt Översiktsplanen 2020 ska dessa stråk vara t ex "promenadvägar" då de fyller en viktig funktion som spridningskorridor för växt- och djurlivet och för att stärka kopplingar för gående och cyklister" (översiktsplan 1 s 7). Det här stråket går rakt igenom den planerade vindparken. Är detta avsiktligt eller har ni tänkt revidera stråket? Det är mycket olämpligt att ha en sträckning av grönt stråk genom vindkraftparken.

Kulturmiljön

Enligt Översiktsplanen del 1 sidan 33 mittspalten andra stycket, står det att "kommunens kulturlandskap i sin helhet bör betraktas som en strategisk resurs. Särskilt intressant i sammanhanget är Kungslena, Suntak och Östra Gerum, vilka har några av de förnämsta medeltidskyrkorna i länet". Detta bevisar att vederbörande som har skrivit Översiktsplanen aldrig har varit i Härja kyrka.

Härja kyrka anses som en av medeltidens märkligaste kyrkor enligt prof Jan Svanberg, konst- och kyrkohistoriker från riksantikvarieämbetet i Stockholm. Den är troligtvis jämnårig med Suntaks gamla kyrka och har bl a portalreliefer föreställande gycklare och liljesten. Svanberg tror att dessa motiv hör samman med Ettaks gamla kungsgård som kan ha bjudit in stenhuggare från norra Italien då man har funnit liknande motiv på kyrkor där, men ingen annanstans i Europa förrän i Härja och sedan norrut i Forshem. En sten med årtalet 1103 finns bakom altaret.

På sidan 32 i del 1 kan vi läsa i andra stycket första spalten "Det kanske viktigaste handlar om den livskvalitet som människor får av att vistas i en upplevelserik miljö och av att träffa andra människor". Just nu förbereds en förgrening av pilgrimsleden som kommer från Utvängstorp till Härja och sedan vidare mot Vättak och Suntak. Tanken är att den ska kopplas samman med leden mellan Kungslena – Hjo. Pilgrimsleden mellan Kungslena – Hjo och Kungslena – Gudhem har enligt föreningen **Pilgrimslederna mellan Hjo och Kungslena** visat sig vara populära vandringar och vi kan förvänta oss att det blir samma resultat med den nya sträckningen.

En kyrkstig mellan Alekärr och Härja kyrka samt ett flertal hålvägar, som var dåtidens E 20, kan också nämnas vara av intresse. Förutom detta har vi också en rejäl bit av Tidans, vilket genererar i kanotturism.

Turism

På sidan 23 finns en karta över cykelleder i Tidaholms kommun. Vi har sett skyltar med "Västgötaleden" och "Vättern runt", men vi har inte sett några skyltar med "Tidaholm runt". Vi föreslår att man sätter ut skyltar med Tidaholms cykelleder, då det kan locka turister samt underlätta för dem att hitta.

Vi undrar också varför inte "ridleden" är utmarkerad i Översiktsplanen 2020?

Turism är bra och ger pengar till kommunen i form av shopping, gynnar näringsställen och gästnätter både i staden och runt omkring Tidaholms kommun. Kommunen säger sig vilja satsa på att få turism till vårt område bl a till Hökensås semesterby. Svenska politiker vill avskaffa fossila bränslen till 2035. Den här planen sträcker sig till 2030, men vi måste tänka långsiktigt. Om det inte finns fossila bränslen och det inte finns tillräckligt med elkraft för att serva alla medborgare med önskad tillgänglighet, hur ska man då kunna ta sig till Tidaholm eller Nordic Camp vid Hökensås semesterby? Alltså måste kommunen satsa på allmänna kommunikationsmedel, vilka är obefintliga idag, såvida man inte kan använda "Närtrafik" som endast går på tider när skola och äldreomsorg inte behöver dem, eller skolbussen. Det kanske blir så att turister till Tidaholmsområdet får ta sig till järnvägsstationerna i Falköping, Habo eller Mullsjö. För att få turism till Hökensås och Tidaholm måste man därför ordna med kommunikationer.

Kollektivtrafik

Sidan 22 del 2 spalt 3 står det "Västtrafik trafikerar Ekedalen, Madängsholm, Valstad/Folkabo och Fröjered med några få bussturer per dag". Ta en titt på kartan! Om vi räknar bort skolbussen vilken också är ett kollektivtransportmedel, är det endast norra delen av kommunen som har kollektivtrafik, såvida vi inte räknar med Närtrafik. Detta gör att vi som t ex bor i Härja är mer eller mindre tvingade att ha två bilar och det är i en tid när kommunen vill minska biltrafiken. Man kan heller inte utnyttja Västtrafiks erbjudande när det gäller Närtrafik, eftersom det är standardpriset som gäller. Det blir ganska dyrt i längden för resenären. Vidare är det omöjligt att åka mellan två resmål om inte det ena målet är Närtrafikhållplats. Vi kan alltså inte åka mellan Härja och Daretorp om vi inte mellanlandar i Tidaholm eller Madängsholm och därifrån åker till Daretorp. Det betyder att resan blir dubbelt så dyr och inte heller miljövänlig. Vi kan inte åka inom vår egen socken såvida vi inte tar vägen över Tidaholm och då betalar dubbel avgift. Vi föreslår att alla busshållplatser ska bli Närtrafikhållplatser. Det är heller inte möjligt att nyttja Närtrafik för att ta sig till ett arbete såvida arbetet inte börjar mitt på förmiddagen. Det är alltså många begränsningar med Närtrafik vilket gör det omöjligt att använda fullt ut.

Avslutningsord

Slutligen undrar vi om det är endast mitten och norra delen av kommunen man ska satsa på eller ska man bry sig om hela kommunen. Vi är alla skattebetalare!

Felaktighet

Vi har noterat en felaktighet i underlaget från medborgardialogen 2017. "Tidaholm är Nordens (fel, det ska vara Skandinaviens) centrum! Ställ en skylt vid Härjakorsningen som visar Stockholm 377 km, Oslo 377 km och Köpenhamn 377 km.

Kommentar:

- *Kommunen instämmer att Hökensås är så mycket mer än bara området kring Nordic Camping. Översiktsplanen vill lyfta området på Hökensås som ett utvecklingsområde för turism och naturupplevelser och att dessa intressen ska kunna utvecklas i symbios. Området som pekats ut som ett tyst område är drygt 2600 hektar stort. Hela området som utgör Hökensås inom Tidaholms kommun är långt mycket större, men det är endast en del som*

lever upp till kraven för tyst område. Då vi även är måna om en levande landsbygd med de vägar och verksamheter som hör till, vill vi heller inte att dessa begränsas av det tysta områdets restriktioner. Det tysta området pekas därför endast ut för det område där kraven idag uppfylls, för att säkerställa att den tysta miljön även bibehålls på denna plats för framtiden. Det området är även det mest välbesökta gällande turism och naturupplevelser. Genom att peka ut delar av Hökensås som ett tyst område hoppas vi gynna intressen för turism och natur på ett långsiktigt hållbart sätt, samtidigt som viktiga pågående och framtida verksamheter inte begränsas och vår levande landsbygd kan fortsätta leva och utvecklas.

- Som nämnts tidigare i samrådsredogörelsen så kommer Tidaholms kommuns vindbruksplan att revideras. Eventuella revideringar tas med i det arbetet.
- Synpunkter kring Härja kyrka noteras. Det är värt att veta om att översiktsplanen inte ett planeringsdokument gällande kulturmiljöer. Tidaholms kommuns Kulturmiljöprogram är ett omfattande underlag för dokumentation av befintliga kulturhistoriska platser och byggnader, där Härja kyrka ingår i kulturmiljö nr. 16 – Härja by.
- Synpunkter kring en framtida skyltning av cykelleden Tidaholm Runt ligger i linje med utveckling av tillgänglighet, gröna stråk och gynnande av alternativa färdvägar. Synpunkten noteras och framförs till berörda enheter.
- När det gäller utbud av kollektivtrafik på landsbygden och i mindre tätorter så har Västtrafik i uppdrag att säkerställa att det finns ett grundutbud av kollektivtrafik, enligt den politiskt beslutade Landsbygdsutredningen.

För landsbygd och orter med färre än 200 invånare så är grundutbudet Närtrafik, med de förutsättningar och regler som Närtrafiken har.

Närtrafiken merutnyttjar de taxifordon som i rusningstid används för t.ex. skolresor och tidsintervallen är anpassade till när dessa fordon inte används för den typen av resor. Syftet med Närtrafik är att kunna ta sig mellan landsbygd och tätort för att uträtta serviceärenden. Tätorten där Närtrafikållplats finns ska därför ha ett visst serviceutbud t.ex. kollektivtrafik, affärer mm. Att låta alla ållplatser bli Närtrafikållplatser, skulle varken vara miljömässigt eller ekonomiskt hållbart.

För boende på landsbygd är det därför många gånger nödvändigt att ha tillgång till bil, elcykel eller annat forskaffningsmedel, för att kunna ta sig till en pendelparkering för att sen kunna pendla till arbete. Det är inte alltid kollektivtrafik som är svaret på det mest miljövänliga sättet att resa, ofta är det en kombination av flera färdmedel som är det bästa ur ett hållbarhetsperspektiv.

- Övriga synpunkter noteras.

2019-06-02 Peter Nilsson

Synpunkter på Översiktsplan Tidaholm 2030

Nedanstående bör finnas med som ledord och mål i inledningen av översiktsplanen.

Hållbar utveckling

- Ekologisk hållbarhet som handlar om att bevara jordens produktionsförmåga och minska människans påverkan på naturen
- Social hållbarhet som handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt samhälle där de grundläggande mänskliga behoven uppfylls
- Ekonomisk hållbarhet som handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser

För att uppnå ett hållbart samhälle definieras fyra villkor som måste uppfyllas:

- Vi måste förhindra en ökad koncentration av ämnen från berggrunden i naturen
- Vi måste förhindra en ökad koncentration av ämnen från samhällets produktion i naturen

- Vi måste sluta att tränga undan naturen med fysiska metoder så som vägbyggen, skövling och liknande
- Vi måste se till att människor inte förvägras att tillgodose sina behov på grund av missbruk av politisk och ekonomisk makt

Allt detta tas det hänsyn till i det kommunala planarbetet som utgör ett viktigt instrument för att styra i riktning mot ett mer hållbart samhälle.

Hökensås känns som ett glömt område, om det inte gäller naturvårdsområdet, i den här översiktsplanen, och i synnerhet Hökensås församling. Anna-Karin Skatt skriver i del 1 sid 3 " Hökensås med sin fantastiska natur är fortfarande vår gröna fristad". Vad menar hon med detta? Är det bara området kring Nordic Camping som är Hökensås? Är det den norrländska tallskogen som är vår tillgång?

Hökensås är en rullstensås som är ett grönt stråk och sträcker sig genom hela den östra delen kommunen. Det markerade området på sid 42, del 1 är bara en liten del av ett unikt område. På sid 41 spalt 3 står att "Hökensås utgör riksintresse för friluftslivet i kommunen med särskilt goda förutsättningar för naturupplevelser och friluftaktiviteter" o s v.

Vidare kan man läsa i del 2 sid 48 första spalten tredje stycket " Hökensås naturvårdsområde utgör en del av Hökensås." Vi skulle vilja säga "endast en liten del av Hökensås friluftsområde". Naturen påminner i vissa fall en hel del om Tivedens nationalpark. Det vi vill framhålla är att Hökensås är så mycket mer än bara området kring Nordic Camping. Hökensås finns i Härja, Velinga, Daretorp m fl socknar. Där finns det variation i naturen, inte bara tallskog. Här finns rara växter. Här kan man komma nära djur. Här träffar man på små torp och gårdar som har en egen historia. Här i Velinga, Daretorp och Härja bor flera långpendlare, på grund av att vi har närhet till Jönköping. För vissa av oss är det faktiskt närmare till Habo än till Tidaholm eller Jönköping än till Skövde. Kommunen verkar bara vara intresserade av oss när det gäller att ställa upp vindkraftverk, som ingen av oss i det här området vill ha. För att visa kommunen att det finns människor i det här området också, har vi ställt samman följande reflektioner på översiktsplanen:

Tysta områden

Enligt "Översiktsplan 2020" del 1 sid 35 skriver ni " Tystnaden är en viktig resurs som bedöms bli en bristvara i framtiden. Vidare står det " tysta områden avser vidare sammanhängande områden som är relativt fria från störningar i form av buller från bland annat trafik och industri. Vindbruksplanen ska revideras och hänsyn bör tas till den nya planen, men man bör beakta att vindkraft anses vara industri. Hur lämpligt är det att sätta upp vindkraftverk i ett område som är så högt skattat av naturvårdsmyndigheten. På olika kartor i Översiktsplanen finns utritade industriområden och i nära anslutning till dessa bör även vindindustrin placeras, då det redan finns ett industribuller där och närheten mellan producent och konsument minimeras.

Eftersom det anses att vi har för få tysta områden är det lämpligt att utvidga Hökensås tysta område med en delning av Hökensås södra vindbrukområde i en östvästlig linje från Blåhults kapell – Sjogerdala – Härja kyrka och sedan rakt söderut mot Mullsjö och som en naturlig fortsättning följa gränsen mot Mullsjö i riktning mot Bare mosse.

Om det skulle bli så att vindkraftverken inte kommer att byggas på det inritade området mellan Velinga, Daretorp och Härja borde hela detta område bli klassat som tyst område. Här är ljudnivån mellan 20-23 dBA när fåglarna inte kvittrar.

I kanten och inom det inritade vindbruksområde finns mer än 2000 personer som är berörda av detta.

De som bor och besöker detta område gör det för att här är det tyst och lugnt vilket behövs i dagen samhälle. I detta område finns det även ett rikligt fågelliv och natur med stora variationer i kontrast till Hökensås naturvårdsområde.

- Nordic Camping & Resort har 50 uthyrningsstugor och 150 uppställningsplatser för husvagn/ husbil campingen är fullbelagd under sommarmånaderna. Vilket innebär att det bor 600-800 personer här.
- Hökensås Caravan Club camping har 150 uppställningsplatser för husvagn/ husbil campingen är fullbelagd under sommarmånaderna. Vilket innebär att det bor 400-600 personer här.
- Bredsjöns fritidsområde med ett sextiotial stugor.
- Vitareds fritidsområde med ett sjuttiotial stugor.
- Hökensås Sportfiske AB med 24 000 besökande fiskare.
- Utöver dessa bor det 3-400 fastboende Tidaholmare i eller i nära anslutning till vindbruksområdet.

”EU:s direktiv om tysta områden säger att de måste skyddas och bevaras. Bullerföreningar är ett stort problem för Europas miljö. Transport och industri är de främsta orsakerna till oro och långvarig exponering kan skada människors hälsa och påverka ekosystemen negativt. Den europeiska lagstiftningen syftar till att minska bullerföreningar och framhäver behovet av att bevara områden som för närvarande inte påverkas. Dessa så kallade lugna områden är en viktig del av den europeiska ljudbilden och kan erbjuda fristad bort från buller.”(EES-rapport nr 14/2016).

I del 3 står det på sidan 27.

Hökensås är utpekad som riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB samt riksintresse rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § MB.

Vindkraft är inte turistfrämjande, turister besöker Tidaholms kommun för det är tyst. Vindkraft är inte miljövänligt när man ser till vilken yta oförstörd natur som påverkas. Vindkraftverken på Hökensås gör ett område lika stort som Tidaholms tätort till ett industriområde (1660 ha = 24 000 villatomter). Detta område är till stora delar ett riskområde med hög ljudnivå. Detta stämmer inte med Tidaholms miljöplan.

Våtmarkerna / sumpskogarna på Hökensås kommer att torkas ut. Sveriges våtmarker binder lika mycket CO2 som trafiken släpper ut.

Hökensås är kommunens största vattenreningsanläggning för dricksvatten till Tidaholm och Vättern och måste därför få ett utökat skydd.

Är fundersamma kring tanken på ”gröna stråk”. Enligt Översiktsplanen 2020 ska dessa stråk vara t ex ”promenadvägar” då de fyller en viktig funktion som spridningskorridor för växt- och djurlivet och för att stärka kopplingar för gående och cyklister” (översiktsplan 1 s 7). Det här stråket går rakt igenom den planerade vindparken. Är detta avsiktligt eller har ni tänkt revidera stråket? Det är mycket olämpligt att ha en sträckning av grönt stråk genom vindkraftparken.

Turism

På sidan 23 finns en karta över cykelleder i Tidaholms kommun. Vi har sett skyltar med ”Västgötaleden” och ”Vättern runt”, men vi har inte sett några skyltar med ”Tidaholm runt”. Vi

föreslår att man sätter ut skyltar med Tidaholms cykelleder, då det kan locka turister samt underlätta för dem att hitta.

Undrar också varför inte "ridleden" är utmarkerad i Översiktsplanen?

Turism är bra och ger pengar till kommunen i form av shopping, gynnar näringsställen och gästnätter både i staden och runt omkring Tidaholms kommun. Kommunen säger sig vilja satsa på att få turism till vårt område bl a till Hökensås semesterby mm. Svenska politiker vill avskaffa fossila bränslen till 2035. Den här planen sträcker sig till 2030, men vi måste tänka långsiktigt. Om det inte finns fossila bränslen och det inte finns tillräckligt med elkraft för att serva alla medborgare med önskad tillgänglighet, hur ska man då kunna ta sig till Tidaholm eller Nordic Camp vid Hökensås semesterby?

Alltså måste kommunen satsa på allmänna kommunikationsmedel, vilka är obefintliga idag, såvida man inte kan använda "Närtrafik" som endast går på tider när skola och äldreomsorg inte behöver dem, eller skolbussen. Det kanske blir så att turister till Tidaholmsområdet får ta sig till järnvägsstationerna i Falköping, Habo eller Mullsjö. För att få turism till Hökensås och Tidaholm måste man därför ordna med kommunikationer.

I denna översiktsplan bör det även skrivas in att vindbruksplanen från 2010 kommer att revideras. Förhoppningsvis är den klar så att det blir rätt i översiktsplanen.

Felaktighet i underlaget från medborgardialogen 2017

"Tidaholm är Nordens (fel ska vara Härja i Tidaholms kommun är Skandinaviens) centrum! Ställ en skylt vid Härjakorsningen som visar Stockholm 377 km, Oslo 377 km & Köpenhamn 377 km"

Kommentar:

- *Mycket av svaren kan ses i kommentarer till föregående yttrande, då yttrandena till större delen är lika.*
- *Ang. förslag på ledord/mål till Översiktsplanen. Översiktsplanen kopplar till Tidaholms kommuns strategiska plan och budget. I den strategiska plan och budgeten finns ett antal politiska mål och ambitioner som direkt kopplar till Agenda 2030 samt FN:s globala miljömål. Den strategiska planen styr hur verksamheten arbetar för att nå Tidaholms kommuns vision, som handlar om hur kommunen ska möta invånarnas behov av att leva och bo i en god livsmiljö som ger trygghet, omtanke och utveckling. Tidaholms kommun fortsätter arbeta mot den visionen. I västra Götaland finns även ett regionalt åtgärdsprogram för hur vi på bästa sätt tillsammans ska nå de globala miljömålen. Åtgärdsplanen heter "utmaningar för ett hållbart Västra Götaland". Syftet med åtgärdsprogrammet är att det ska vägleda och stödja prioriteringar samt stimulera till en ökad samverkan i det lokala och regionala miljöarbetet. Åtgärdsprogrammet "Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland" riktar sig till alla som medverkar till att vi uppnår de svenska miljömålen i Västra Götaland. De fyra stora utmaningarna i Västra Götaland är: Minskad klimatpåverkan och ren luft. Hållbar användning av vattenmiljöer. Hållbar brukande av skog och odlingslandskap, samt God boendemiljö och hållbar konsumtion. Kopplat till åtgärdsprogrammet finns en beskrivning av åtgärder och dess effekter, samt förslag på aktörer. Översiktsplanen kommer inte upprätta nya ledord eller nya prioriteringar gällande miljöarbete, utan samverkar med regionen för att tillsammans uppnå bästa möjliga resultat i miljöarbetet.*
- *Kommunen håller med om att Hökensås och vår vattentillgång vid Källefall är en unik tillgång. 2019 fastställde Kommunfullmäktige därför ett nytt vattenskyddsområdet och nya*

skyddsföreskrifter för Källefalls vattentäkt, för att säkerställa och skydda vattentillgången för framtiden.

- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-06-03 Anders Jakobsson

Med detta yttrande vill det framföras medborgarens synpunkter på framlagd Översiktsplan för Tidaholms kommun som redovisades vid Samrådsmöte i Fröjered.

Först vill den framföra det positiva i att kommunen jobbar igenom en tanke för kommunens fortsatta utveckling.

Med denna inlägga framföras en del synpunkter, först några korta kommentarer på några olika punkter, och sedan lite mer utförliga synpunkter på den Vindbruksplan från 2010 som kort nämns i skrivelserna.

Utveckling på landsbygden

Tidaholm är i mångt och mycket en landsbygdskommun där Tidaholm samhälle finns som en liten centralort och centrum för olika former av service. Allt färre som bor på landsbygden livnär sig på jord- och skogsbruk utan boendet på landsbygden är istället ett val som görs för att få den boendemiljö som just landsbygd har att erbjuda, och utkomsten kommer från arbete på annat håll. För att landsbygden ska utvecklas, och inte avvecklas, behöver därför den genuina lantliga boendemiljön bevaras, möjligheter till pendling vara goda och möjlighet till distansarbete genom goda bredbandsuppkopplingar finnas tillgängliga. Boendemiljön återkommer till m.a.p. vindbruk nedan, men de andra punkterna nämns i detta avsnitt.

Att underlätta pendling för såväl studier som arbete kan naturligtvis ske genom en förbättrad kollektivtrafik och för lyckligt lottade kanske förbättrade cykelvägar som verkar vara ett återkommande tema i många kommuner. Men att tro att boende på landsbygden kommer att cykelavstånd eller ett kollektivtrafiknät som täcker in gårdar och torp i landskapsbilden verkar ganska orimligt. Det är därför också viktigt att inte tappa fokus på ett effektivt bilvägar till städer inom pendlingsavstånd och att underhållet av vägar är på en nivå som inte medför trafikfara och ett onaturligt slitage på fordon.

När det gäller bredband ifrågasätts det faktum att de som bor i området längs vägen från 193 till Korsberga har en förhöjd avgift med 20:-

Det byggdes där fibernät på egen bekostnad i föreningsform och överlät det till kommunen, som för att ta emot det lade på en extra avgift på 20:-/månad utöver att föreningsmedlemmarna bekostat nätet själva. Det är inga stora pengar, men en irriterande principfråga att på landsbygden för många år sedan först får byggas nätet för ca 25000:-/anslutning när kommunen var helt ointresserade att kostnadseffektivt samordna fiberförläggning med nedgrävning av elkabel i området och sedan betala 20:-/månad extra för att skänka nätet till kommunen. Datakommunikation är viktigt för landsbygdsutveckling och det gamla kopparnätet är nedlagt. På landet är man van att ta eget initiativ, men straffa inte initiativen ekonomiskt.

Vindbruksplan

Det framförs en positiv inställning till vindkraft, men synpunkterna gäller vindbruksplanen och även om det bara nämns förbigående i Översiktsplanen lyfts det i detta sammanhang som en viktig del i boendemiljön på landet, och därmed landsbygdens fortsatta utveckling.

Eftersom medborgaren personligen är bosatt och markägare i vindbruksplanens område 2 berör synpunkterna främst detta område, men mycket är generella synpunkter.

Att område 2 kan vara lämpligt att exploatera för vindkraft har man förståelse för eftersom vindförutsättningarna bör vara goda upp emot höjden av Hökensås och att det förutom i den västra kanten är ett område utan mycket bebyggelse. På vilket sätt och i vilken utsträckning denna eventuella exploatering sker belysas det i några punkter.

Täthet:

En iakttagelse i planen är att det är mycket stora variationer i föreslagen täthet med vindkraftverk mellan de tre prioriterade områdena.

Område 1 på 1800 ha och 12 verk ger en täthet på 150 ha/verk

Område 2 på 390 ha och 7 verk ger en täthet på 56 ha/verk

Område 3 på 2900 ha och 14 verk ger en täthet på 207 ha/verk

Detta anser pekas på ett möjligt underutnyttjande av främst område 3, medan område 2 överexploateras med en täthet nära 4ggr högre än område 3.

Område 2 angränsar dessutom till ett område i Hjo kommun där ett stort antal verk planeras vilket ytterligare ökar exploateringsgraden i detta område.

Förslagsvis minskas antalet verk i område 2 till maximalt 3-4 verk, medan det kan ökas främst i område 3. En likartad täthet på 150 ha/verk skulle ge 19 verk i område 3 och för område 2 knappt 3 verk.

Placering inom område 2:

Om vindkraftverk skulle byggas inom område 2 finns en rad faktorer som talar för att placeringen inom område 2 bör dras så långt som möjligt österut och norrut i området, öster om den högspänningsledning som skär igenom området.

Bostäder i och alldeles intill området finns främst längs den västra kanten, ner mot jordbrukslandet. Genom att placera verken längst upp på åsen österut ökas avståndet till boende och påverkan på boendemiljön minimeras.

Ju högre upp ett vindkraftverk placeras desto gynnsammare vindförhållanden erhålls. Områdets stiger kraftigt ju längre österut man kommer så det bör vara en stor fördel för vindbruket att sträva österut.

Planer i Hjo kommun på vindkraft i angränsande område talar för att hålla ihop vindkraftparken vid kommungränsen och inte dra verken djupare ner mot åkerlandskapet.

Elledningar till vindkraftverk läggs vanligtvis i kanten av de vägar som måste byggas fram till verket. I område två ska rimligen producerad energi matas till högspänningsledningen från såväl verk inom detta område som verk i Hjo kommuns

Buller:

Ett boende på landsbygd har för- och nackdelar där ett av de starka incitamenten till att välja det lantliga boendet är att komma bort från den ständiga ljudbild som finns i tätorter. Vid vindkraftsexploatering ska miljökonsekvensbeskrivningen visa beräkningar på att bullernivån inte överstiger 40dB(A) enligt Miljövårdsverkets normer. Ljud är ofta väldigt subjektivt och ett ingenjörsmässigt mått som 40 dB(A) kan vara svårt att jämföra och relatera till. För att ändå göra någon slags jämförelse kan nämnas att en modern diskmaskin anges ha ett bullervärde på 40dB(A). Som en vardaglig jämförelse kan alltså gränsvärdet på 40 dB(A) ungefär jämföras med bullret i köket från en bra diskmaskin, vilket jag anser vara en hög bullernivå i en för övrigt oftast relativt tyst lantlig miljö.

För att inte drabba boende på landsbygd och framtida attraktionskraft på lantligt boende och därmed värdet på bostadsfastigheter är detta ett område där respektfull exploatering handlar om att utifrån förutsättningarna sträva efter lägsta möjliga bullernivå vid bostäder, inte att klara ett gränsvärde. Ljudutbredning är inte lätt att simulera och beräkna, men vad som med säkerhet kan sägas är att ökat avstånd från ljudkällan ger lägre ljudtryck.

Säkerhet:

En aspekt som nämns i planen men som inte nämnvärt utvecklas är säkerhetsaspekten. Vindkraftverk uppfattas i sin helhet betraktade som maskiner. De flesta typer av maskiner har vissa säkerhetsavstånd som ska beaktas.

Ett icke verifierat citat ur tillverkaren Vestas manual säger: *"Vistas inte inom en radie på 400 m om det inte är absolut nödvändigt."*

Ju närmre bostäder man kommer desto större utsträckning besöks skog och mark av såväl vuxna som barn. Att placera en maskin med 400 m säkerhetsavstånd 450 m från en bostad, där t.ex. barn leker fritt i skogen är inte ansvarsfullt, framför allt inte om möjlighet finns att förlägga verket på större avstånd. Med ett ökat avstånd minskar närvaron av såväl barn som vuxna.

Respekt:

I vindbruksplanens avsnitt 7 om vindkraftens påverkan på miljön talas om ett respektavstånd till bostadshus på 3 gånger vindkraftverkets totala höjd, typiskt ca. 450 m. Jag ser positivt på denna absolutgräns som ett komplement till Miljövårdsverkets krav på maximalt 40 dB(A) i bullernivå, men det saknas ett resonemang omkring respektfull exploatering vilket anses ska läggas till i vindbruksplanen.

Vid denna typ av exploatering av naturresurser handlar respekt, som man ser det, om att eftersträva så liten miljöpåverkan som möjligt utifrån de förutsättningar som råder, både i form av påverkan på naturen och påverkan på boendemiljö.

Om ett vindkraftverk lika väl kan placeras 1500 m från ett bostadshus anses det respektlöst att placera det 1000 m bort. Om andra förutsättningar medger en placering 1000 m bort är det respektlöst att placera det 750 m från ett hus. Att närma sig respektens absolutgräns på 450 m om det istället går sträva efter ett maximalt avstånd till bostäder är respektlöst. Vindbruksplanen bör innehålla ett krav på exploatörer att eftersträva minimerad påverkan på boendemiljön genom att maximera avståndet till bostäder utifrån rådande förutsättningar.

Vidare anser jag att det i planen bör föras in ett resonemang omkring respektfull exploatering mellan olika markägare som påverkas samt de boende i närområdet. Ett vindkraftverk påverkar ett stort område, dels för boende och dels för att det blockerar ett betydande område för vidare exploatering. Respektfull exploatering handlar därför om att skapa ett samförstånd mellan påverkade markägare, påverkade andra fastighetsägare och påverkade boende. Detta är också en förutsättning för en smidig utbyggnad av vindkraft.

Ytterligare en aspekt som bör beaktas är värdet på fastigheter. Fastigheter som får del av den ersättning som utgår till markägare kanske påverkas positivt av en vindkraftetablering på fastigheten, eftersom ersättningen till markägaren ligger i storleksordningen 100.000:- per år. En allvarlig frågeställning för alla ägare till bostadsfastigheter där vindkraftverk uppförs i allt för nära anslutning är vad som händer med bostädernas marknadsvärde. Mäklare nämner ibland stora värdeminskningar, 30 % har nämnts. Återigen en fråga om respekt, i detta fall för andras egendom där markägare får arrendeintäkter och troligen höjda fastighetsvärden medan boende får försämrade boendemiljö och försämrade värden på bostadsfastigheter.

Ett närliggande problem är också möjlighet till framtida bostadsbyggande där en vindkraftexploatering kan blockera möjlighet till framtida bostadsbyggande, och därmed förstöra värden av tomtmark och utveckling av lantligt boende.

Kommentar:

- *Som tidigare nämnts i samrådsredogörelsen så kommer Tidaholms kommuns vindbruksplan att revideras. Översiktsplanen är inte tänkt att ersätta vindbruksplanen, utan förhålla sig till de riktlinjer som beslutas i den utredningen. Frågeställningar kring buller, närhet till bebyggelse och eventuella revideringar kring detta tas med i det arbetet.*
- *En god och långsiktigt hållbar utveckling på landsbygden är något som kommunen strävar efter. God kommunikation är en väsentlig del i en levande landsbygd, och Tidaholms kommun arbetar för att påverka underhåll och utbyggnad av icke kommunala vägar i den utsträckning som är möjlig, för att kommunikationerna ska fungera så bra som möjligt även mot landsbygden.*
- *Gång- och cykelvägar är en stor del av vårt hållbara resande i framtiden och att utveckla fler gång- och cykelvägar mot våra mindre orter är en viktig del i arbetet med hållbara kommunikationer. Som en första prioritet finns Ekedalen med som ett utvecklingsstråk för cykelväg, men skulle andra möjligheter uppstå, exempelvis genom samförläggning av ledningsstråk, kommer detta givetvis att utredas när så uppstår.*
- *Övriga synpunkter noteras.*

2019-06-03 Gineke ten Hoopen

Gineke ten Hoopen skriver i sitt Yttrande:

"Efter att ha tagit del av er information angående översiktsplanen i Tidaholms kommun har vi en allvarlig fundering angående kvalitét på vattnet i Tidans norr om Tidaholm.

Vi syftar huvudsakligen på Natura 2000-området Eldslyckan- Kobonäs men även övriga områden som helt är beroende av Tidans vattenkvalitet. Länsstyrelsen inventerade Eldslyckan – Kobonäs området och gjorde klart för oss att vi har ett mycket unikt område norr om Tidaholm. Gamla slätterängar och betesmarker där florans och faunan långsamt har bildats under lång tid.

Miljön där påverkas direkt och indirekt av Tidans vattenkvalitet till skillnad från många andra naturområden i Tidaholms kommun.

I dagens vatten finner vi bl.a.

- Mikroplaster (gummikolor fotbollsplan, avfall av gator (fordon), hygienartiklar)
- Läkemedelssubstanser som hormoner, smärtstillande medel, antibiotika, antiinflammatoriska medel, sömnmedel och antidepressiva medel.
- Ftalater (mjukgörare), p.c.b., dioxiner, nonylfenol, kvicksilver, silver.
- Antibiotika kan som ni veta leda till antibiotikaresistens.
- Hormoner hämnar fortplantningen hos vattenlevande organismer, hormonstörningar har även observerats hos fiskar som feminiseras även kemikalier som ftalater (mjukgörare), pcb och dioxiner har samma effekt redan vid mycket låga halter.

Så ser det ut i dagens värld.

Även om Tidaholms kommun har ett godkänt vattenreningsverk som uppfyller kraven så vet vi alla att när vattenmassorna är stora och intensiva (efter skyfall till.ex.) så finns det inte några garantier för vad som släpps ut i Tidans.

Vårt framtida klimat kommer att bjuda på stora vattenmassor under en kort tid.

Vi ber er att prioritera vattenkvalitet i Tidan, det skulle vara av stor betydelse för miljön norr om Tidaholm.

Vi har möjligheten att göra skillnad.”

Kommentar:

- *Tidaholms kommun arbetar aktivt med att förbättra vattenkvalitén i Tidan. En stor del av de föroreningar som når våra vattendrag kommer från privata aktörer, där regionala och nationella lagar, styrdokument och riktlinjer är grunden för att minska utsläpp i våra vattendrag. En av de stora posterna som kommunen dock har möjlighet att påverka är utsläpp av dagvatten. Genom att fördröja och naturligt infiltrera vatten från våra hårdgjorda ytor kan vi förhindra att tungmetaller, kolväten, näringsämnen, bakterier, partiklar, salter, etc. förs orenat ut i våra vattendrag. Detta är ett som kommunen jobbat aktivt med de senaste åren, och kommer fortsätta arbeta med framöver. Förhoppningsvis kommer åtgärderna ge goda resultat ibland annat Tidan framöver.*
- *Övriga synpunkter noteras.*